



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Lublinie

LLU.410.018.03.2021

**Pan
Adam Jaszczuk
Dyrektor Programu
SOS Wiosek Dziecięcych Lublin**

ul. Jutrzenki 1B
20-538 Lublin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola P/21/089 – Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Dom Młodzieży SOS Nr 1 w Lublinie, ul. Jutrzenki 1B, 20-538 Lublin (dalej: DM SOS nr 1 lub Placówka).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Adam Jaszczuk – Dyrektor Programu SOS Wiosek Dziecięcych Lublin (dalej: Dyrektor Programu), zatrudniony na tym stanowisku od 1.09.2020 r., poprzednio (przed przekształceniem) zatrudniony od 1.11.2019 r. na stanowisku Dyrektora Domu Młodzieży SOS w Lublinie. Wcześniej stanowisko Dyrektora Domu Młodzieży SOS w Lublinie pełnił (od 16.07.1992 r. do 27.12.2019 r.) Lech Puchalski.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domu dziecka z obowiązującymi przepisami prawa.2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domu dziecka.3. Działania w domu dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do dnia zakończenia kontroli w jednostce), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Szczepan Olejnik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/119/2021 z 17.08.2021 r.2. Jerzy Bielak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/129/2021 z 23.08.2021 r.

(akta kontroli tom I str. 5-8)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą w DM SOS nr 1 na ogół prawidłowo zorganizowano proces udzielania pomocy wychowankom oraz prowadzono działania opiekuńczo-wychowawcze. Podejmowano także właściwe działania w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19.

Placówka spełniała wymogi dotyczące miejsca jej prowadzenia. Wychowankom zapewniono odpowiednie warunki lokalowe. Liczba i wiek dzieci przebywających w Placówce były zgodne z obowiązującymi przepisami i decyzjami Wojewody Lubelskiego. Na dzień 1.09.2020 r. w DM SOS nr 1 zmniejszono liczbę miejsc, dostosowując ją do obowiązujących ustawowych limitów, służących deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej. Dyrektor oraz wszyscy pracownicy pracujący z dziećmi posiadali wymagane kwalifikacje i korzystali (w ograniczonym zakresie, z uwagi na sytuację epidemiczną spowodowaną COVID-19) z możliwości ich podnoszenia poprzez udział w szkoleniach.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. (dalej: ustawa o NIK).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

Realizowane działania opiekuńczo-wychowawcze stanowiły pomoc adekwatną do zdiagnozowanych potrzeb. Podstawę ich ustalenia stanowiły sporządzone diagnozy psychofizyczne, plany pomocy dziecku oraz protokoły z posiedzeń Zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Dokonywano także zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz terminowo okresowych ocen sytuacji każdego dziecka.

W okresie objętym kontrolą prowadzone przez DM SOS nr 1 działania reintegracyjne polegały głównie na umożliwieniu podopiecznym utrzymania więzi i dobrych relacji z rodziną. Nie stanowiły natomiast działań bezpośrednio skierowanych na powrót dziecka do rodziny biologicznej, co wynikało zarówno z postanowień Sądu Rodzinnego, umieszczającego dziecko w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, jak również z wcześniej ustalonej sytuacji rodzinnej poszczególnych wychowanków, które wykazały brak możliwości ich powrotu do rodzin biologicznych.

Forma oraz sposób funkcjonowania DM SOS nr 1, utworzenie wspólnot składających się z wychowawcy oraz maksymalnie pięciu wychowanków zajmujących osobne mieszkanie, powierzenie podopiecznym odpowiedzialności za dokonywanie podstawowych czynności związanych z zapewnieniem sobie pożywienia, schludnego ubioru czy wyglądu, a także powierzenie obowiązków troski o otoczenie DM SOS nr 1, w ocenie NIK sprzyjały usamodzielnieniu się wychowanków.

W związku z sytuacją epidemiczną spowodowaną wirusem SARS-CoV-2 w Placówce opracowano i wdrożono szczegółowe procedury regulujące sposób postępowania w celu ochrony przed zakażeniem. Współpracowano także z odpowiednimi podmiotami, w tym służbami sanitarnymi oraz pozyskiwano m.in. środki ochrony osobistej.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- zatrudnienia jednego wychowawcy bez wcześniejszego uzyskania wymaganej informacji z „Rejestru Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym”³, co było niezgodne z przepisami art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym⁴;
- zatrudnienia dwóch wolontariuszy bez wymaganych zaświadczeń lekarskich o braku przeciwwskazań do tej pracy, o których mowa w art. 98 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁵. Stanowiło to naruszenie art. 229 § 4 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy⁶;
- nieprowadzenia obligatoryjnych dla każdego dziecka arkuszy badań i obserwacji pedagogicznych, co było niezgodne z § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej⁷;
- nieprowadzenia kart udziału w zajęciach psychologa i pedagoga, co było niezgodne z § 17 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej,
- niezawierania w sporządzanych przez psychologa diagnozach psychofizycznych dziecka wskazań dotyczących pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, co było niezgodne z § 14 ust. 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

³ Dalej: Rejestr.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 152.

⁵ Dz. U. z 2000 r. poz. 821 ze zm. (dalej: ustawa o pieczy zastępczej).

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1320 ze zm. (dalej: Kodeks Pracy).

⁷ Dz. U. Nr 292 poz. 1720 (dalej: rozporządzenie w sprawie pieczy zastępczej).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domu dziecka z obowiązującymi przepisami prawa

Opis stanu faktycznego

1.1. Wojewoda Lubelski (dalej: Wojewoda) decyzją Nr PS.II.9013/3-36/09 z dnia 7.02.2008 r. wydał zezwolenie warunkowe na prowadzenie Domu Młodzieży SOS w Lublinie, ul. Jutrzenki 1 jako placówki opiekuńczo-wychowawczej⁹ przez Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce¹⁰. Placówka ta została wpisana do rejestru placówek opiekuńczo-wychowawczych, prowadzonego przez Wojewodę, jako placówka socjalizacyjna pod pozycją nr 36¹¹.

Na wniosek Dyrektora Biura Krajowego Stowarzyszenia powyższa decyzja Wojewody została zmieniona decyzją nr PS.II.9013/1-3/10 z dnia 29.01.2010 r. w której Wojewoda zezwolił na prowadzenie DM SOS w Lublinie, ul. Jutrzenki 1 na czas nieokreślony.

(akta kontroli tom I str. 146-149)

W dniu 7.08.2019 r. dyrektor Krajowego Stowarzyszenia wystąpiła do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie¹², z informacją, iż w ramach stopniowej deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej planuje rozpocząć proces przekształcenia placówki socjalizacyjnej DM SOS w Lublinie z liczbą miejsc 30 w dwie oddzielne placówki. Zaproponowała utworzenie w Lublinie Programu SOS Wioski Dziecięcych, w ramach którego funkcjonowałyby dwie placówki socjalizacyjne, każda umożliwiająca opiekę i wychowanie 14 podopiecznych oraz Placówka Wsparcia Dziennego „Jutrzenka”¹³, funkcjonująca dotychczas w ramach prowadzonego przez Stowarzyszenie Programu Umocniania Rodziny. W odpowiedzi na ww. pismo, MOPR 9.10.2019 r. i 15.07.2020 r. zaakceptował przeprowadzenie reorganizacji placówki opiekuńczo-wychowawczej z 30 miejscami, prowadzonej przez Stowarzyszenie na zlecenie Miasta Lublin, polegającej na utworzeniu dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych z 14 miejscami każda.

(akta kontroli tom I str. 150-155)

W dniu 14.07.2020 r. Prezes Zarządu Stowarzyszenia wystąpiła do Wojewody o zmianę decyzji administracyjnej nr PS.II.9013/1-3/10 w trybie art. 155 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁴, wydanej w dniu 29.01.2010 r., polegającą na:

- zmianie nazwy z Domu Młodzieży SOS na Dom Młodzieży SOS nr 1,
- zmianie adresu z ul. Jutrzenki 1 na Jutrzenki 1B,
- zmianie liczby miejsc z 30 na 14.

Jednocześnie wystąpiła do Wojewody z wnioskiem (16.07.2020 r.) o wydanie zezwolenia na prowadzenie nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego pod nazwą DM SOS nr 2, przekazując wymagane przepisami art. 106 ust. 4 pkt. 2 dokumenty.

(akta kontroli tom I str. 156-222)

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ W zezwoleniu nie określono typu Placówki.

¹⁰ Dalej: Stowarzyszenie.

¹¹ Zaświadczenie nr 2 z 6.03.2007 r. LUW (pismo PS.II.90143-2/07).

¹² Dalej: MOPR.

¹³ Dalej: PWD Jutrzenka.

¹⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 735 (dalej: Kpa).

Po przeprowadzeniu w dniu 28.07.2020 r. przez pracowników Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego (dalej: LUW) oględzin budynków i ich najbliższego otoczenia, gdzie miały funkcjonować DM SOS nr 1 i DM SOS nr 2 oraz sprawdzeniu kwalifikacji pracowników planowanych do zatrudnienia w tych placówkach, Wojewoda 3.08.2020 r. wydał dwie decyzje pod tym samym numerem PS-II.9423.3.4.2020:

1) w pierwszej (wydanej m.in. na podstawie art. 106 ust. 3 i 3a ustawy o pieczy zastępczej) zmienił decyzję nr PS-II.9013/1-3/10 z 29.01.2010 r., zezwalającą Stowarzyszeniu na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego - DM SOS w Lublinie, ul. Jutrzenki 1, wprowadzając zapis, że z dniem 1.09.2020 r. zezwala Stowarzyszeniu na prowadzenie DM SOS nr 1, ul. Jutrzenki 1B, z liczbą miejsc 14, na czas nieokreślony;

2) w drugiej zezwolił Stowarzyszeniu na prowadzenie z dniem 1.09.2020 r. placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego – DM SOS nr 2, ul. Jutrzenki 1A, z liczbą miejsc 14, na czas nieokreślony.

(akta kontroli tom I str. 223-238)

DM SOS w Lublinie, ul. Jutrzenki 1, wpisany w dniu 20.11.2001 r. pod pozycją nr 9 do rejestru placówek opiekuńczo-wychowawczych LUW z liczbą miejsc 30, funkcjonował do 31.08.2020 r. W związku z koniecznością dostosowania funkcjonowania Placówki do obowiązujących przepisów, określonych w ustawie o pieczy zastępczej, uchwałą¹⁵ Zarządu Stowarzyszenia z dnia 1.09.2020 r. został przekształcony w DM SOS nr 1, ul. Jutrzenki 1B, z liczbą miejsc 14. Ponadto ww. uchwałą powołano drugą placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego pod nazwą DM SOS nr 2, ul. Jutrzenki 1A z liczbą miejsc 14. Organem prowadzącym ww. placówki było Stowarzyszenie.

W związku z procesem zmian związanych z deinstytucjonalizacją pieczy zastępczej przekształcono DM SOS i utworzono Program SOS Wioski Dziecięce w Lublinie.

Według statutu¹⁶ Program SOS Wiosek Dziecięcych Lublin¹⁷ był jednostką organizacyjną Stowarzyszenia. Strukturę organizacyjną Programu SOS tworzyły:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – DM SOS nr 1 – 14 miejsc, ul. Jutrzenki 1B,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – DM SOS nr 2 – 14 miejsc, ul. Jutrzenki 1A,
- Program Umacniania Rodziny Lublin z PWD „Jutrzenka”, ul. Jutrzenki 1, którą powołano w dniu 16.01.2004 r.¹⁸,
- Zespół administracyjno-techniczny,
- Zespół Wspierający Rozwój Dziecka,
- Zespół księgowo-kadrowy.

Program zapewniał obsługę finansowo-administracyjną, organizacyjną i specjalistyczną dla ww. trzech jednostek funkcjonujących w ramach Programu.

DM SOS nr 1, funkcjonujący w ramach Programu SOS, posiadał statut i regulamin organizacyjny przyjęty uchwałą nr 21/2020 Zarządu Stowarzyszenia z dnia 27.06.2020 r. Z regulaminu organizacyjnego wynikało m.in., że DM SOS nr 1 jest Placówką typu socjalizacyjnego, zapewnia wychowankom całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja ich niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne.

¹⁵ Nr 19/2020 z dnia 27.06.2020 r. w sprawie przekształcenia organizacyjnego Domu Młodzieży SOS w Lublinie.

¹⁶ Stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały nr 20/2020 Zarządu Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce z dnia 27.06.2020 r.

¹⁷ Dalej: Program SOS.

¹⁸ Uchwałą nr 15/2007 Zarządu Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce z dnia 19 listopada 2007 r. o potwierdzeniu powołania Placówki Wsparcia Dziennego „Jutrzenka” w Lublinie.

W § 5 regulaminu organizacyjnego zapisano, że Placówka może pomieścić jednocześnie do 14 wychowanków, zamieszkujących w czterech wspólnotach mieszkaniowych. Zapisy dotyczące funkcjonowania DM SOS 1 zawarte w uregulowaniach wewnętrznych (statucie i regulaminie organizacyjnym) były spójne z zawartym w zezwoleniu Wojewody na jego prowadzenie.

(akta kontroli tom I str. 86-145, 239-240)

W badanym okresie w Placówce nie były udzielane świadczenia młodzieży posiadającej orzeczenie o niepełnosprawności. Dyrektor Programu wyjaśnił, że DM SOS nr 1 zapewnia możliwość przyjmowania dzieci przez całą dobę.

(akta kontroli tom I str. 306-313, 318-320)

1.2. DM SOS Nr 1 zlokalizowany był na nieruchomości gruntowej o łącznej powierzchni 3,9657 ha, którą w 1994 r. Gmina Miasto Lublin oddała w dzierżawę wieczystą Stowarzyszeniu „SOS Wioski Dziecięce w Polsce” z siedzibą w Warszawie. Mieścił się w dwukondygnacyjnym budynku o powierzchni zabudowy 483 m². Na tej samej nieruchomości gruntowej znajdowały się oddzielne obiekty: dwukondygnacyjne: DM SOS nr 2, ul. Jutrzenki 1A o powierzchni zabudowy 312 m² oraz PWD „Jutrzenka”, ul. Jutrzenki 1A o powierzchni zabudowy 332 m² (wraz z pomieszczeniami gospodarczymi i kotłownią) oraz parterowa wiata o powierzchni zabudowy 158 m². Na działce znajdowały się: plac rekreacyjny z urządzeniami sportowymi – siłownia zewnętrzna, trawiaste boisko do gry w piłkę nożną, boisko ze sztuczną nawierzchnią do gry w siatkówkę i piłkę nożną, asfaltowe boisko do piłki siatkowej i koszykowej oraz miejsce do organizacji ognisk.

Na tej samej działce nr 28/7 o powierzchni 39 657 m² znajdowały się wieża telekomunikacyjna wraz z urządzeniami oraz cztery korty tenisowe pełnowymiarowe¹⁹, w tym dwa zadaszone. Do kortu tenisowego przynależne były wygrozione urządzenia do ogrzewania kortów o pow. 8,12 m² oraz zbiornik na gaz o pow. 16,0 m².

Dyrektor Programu wyjaśnił, że do DM SOS nr 1 nie jest przypisany wydzielony grunt, wszystkie obiekty (opisane powyżej) znajdują się na gruntach użytkowanych przez Stowarzyszenie. Jako placówka opiekuńczo-wychowawcza DM SOS nr 1 jest częścią Programu, działającego w ramach Stowarzyszenia.

Na powyższej nieruchomości gruntowej poza ww. obiektami nie było innych obiektów, w tym placówek opiekuńczo-wychowawczych. W trakcie kontroli ustalono, że oprócz DM SOS nr 2 na tej samej nieruchomości nie zostały zlokalizowane izby wytrzeźwień oraz inne podmioty, o których mowa w art. 106 ust. 2a ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli tom I str. 163-178, 241-297, 307-313, 592)

1.3. Wejście na teren Wioski Dziecięcej SOS w Lublinie, w której znajdował się DM SOS Nr 1, nie stwarzało barier lub ograniczeń. Warunki mieszkaniowe wychowanków w Placówce spełniały wymogi art. 18 ust. 3 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

Budynek DM SOS nr 1 (dwukondygnacyjny), przeznaczony dla 14 wychowanków, podzielony był na mieszkania zwane wspólnotami. Na parterze znajdowały się: wspólnota M-2 przeznaczona dla dwóch podopiecznych (dwa pokoje), wspólnota M-3 - dla czterech osób (trzy pokoje) oraz wspólnota M-1 - pokój dla lidera-wychowawcy (jeden pokój), na pierwszym piętrze: wspólnota M-4 - dla pięciu osób (trzy pokoje), wspólnota M-6 - dla trzech podopiecznych (trzy pokoje) oraz wspólnota M-5 - pokój wychowawców (jeden pokój).

¹⁹ 23,77 m x 10,97 m.

Wychowankom zapewniono:

- jedno i dwuosobowe pokoje mieszkalne o pow. 12,9 m² i 17,6 m², zapewniające przechowywanie rzeczy osobistych i swobodne korzystanie z wyposażenia (każda osoba w pokoju miała do dyspozycji oddzielne: łóżko, biurko z lampką i krzesło, szafę na odzież, regał, szafkę nocną). Oświetlenie sztuczne spełniało wymagania przepisów i norm, co zostało udokumentowane w protokole z 28.05.2020 r. z wykonania pomiarów natężenia oświetlenia we wszystkich pomieszczeniach DM SOS nr 1²⁰;
- łazienki o pow. 5,9 m² z miejscem do prania i suszenia rzeczy osobistych oraz toalety (każda wspólnota posiadała oddzielną łazienkę, która była wyposażona w: kabinę natryskową, muszlę, umywalkę, lustro, pralkę, suszarkę na ubrania). Ponadto w DM SOS nr 1 znajdowały się oddzielne toalety wyposażone w muszlę, umywalkę i lustro. Wyposażenie było zgodne z zasadami higieny i zapewniało intymność;
- miejsce do przygotowywania posiłków, zapewniające odpowiednie warunki do przechowywania i obróbki żywności, stanowiące wspólną przestrzeń mieszkalną, w której można było je spożywać (każda wspólnota posiadała oddzielną kuchnię o pow. 15,6 m², wyposażoną w: szafki kuchenne, kuchenkę gazową z piekarnikiem, okap, lodówkę, zlewozmywak z ujęciem wody ciepłej i zimnej, kuchenkę mikrofalową, stół, cztery krzesła, stojak do segregacji odpadów oraz wyposażenie kuchenne, tj.: sztućce, talerze, szklanki, miski, garnki oraz mały sprzęt AGD);
- wspólną przestrzeń mieszkalną, stanowiącą miejsce spotkań, wypoczynku i nauki (w każdej wspólnocie znajdował się salon o pow. 17,2 m² lub 24,6 m², wyposażony w kanapę, ławę, stół z telewizorem, regały, krzesła).

Pomieszczenia poddane oględzinom były w dobrym stanie sanitarno-higienicznym.

(akta kontroli tom I str. 279-305, 592)

1.4. W DM SOS, funkcjonującym do 31.08.2020 r., według stanu na koniec miesiąca w okresie od 1.01.2019 r. do 31.08.2020 r. przebywało od 21 do 25 wychowanków, co było zgodne z art. 230 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej, który stanowi, że liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, nie dłużej niż do dnia 1 stycznia 2021 r., nie może być większa niż 30. Liczba ta była zgodna ze Statutem i Regulaminem DM SOS. Wojewoda w decyzjach z 7.02.2008 r. i 29.01.2010 r., zezwalających na prowadzenie DM SOS, nie określił maksymalnej liczby dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W dniu powstania (1.09.2020 r.) w DM SOS nr 1 (na skutek przekształcenia DM SOS) przebywało 12 wychowanków i stan ten nie zmienił się do 31.08.2021 r., co wypełniało wymogi art. 95 ust. 3 i 3a ustawy o pieczy zastępczej, który stanowi, że w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego w tym samym czasie można umieścić łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność, przebywając w pieczy zastępczej, o których mowa w art. 37 ust. 2 z zastrzeżeniem ust. 3a ww. ustawy oraz decyzji PS-II. 9423.3.4.2020 Wojewody z 3.08.2020 r., który z dniem 1.09.2020 r. zezwolił Stowarzyszeniu na prowadzenie DM SOS nr 1 z liczbą miejsc 14 na czas nieokreślony.

W § 5 ust. 1 i 2 regulaminu organizacyjnego DM SOS nr 1, funkcjonującego w ramach Programu, zapisano, że w Placówce może przebywać jednocześnie do 14 wychowanków zamieszkujących w czterech wspólnotach mieszkaniowych.

(akta kontroli tom I str. 24-46, 321-353, 593)

1.5. W DM SOS w 2019 r. nie przebywały dzieci poniżej siódmego roku życia, natomiast w okresie od 1.01. do 31.08.2020 r. (zakończenie funkcjonowania

²⁰ Pomiarów dokonała osoba legitymująca się wymaganymi uprawnieniami.

Placówki) nie przebywały dzieci poniżej 10 roku życia. Od dnia powstania DM SOS nr 1, tj. od 1.09.2020 r. do 30.08.2021 r. przebywały w nim dzieci powyżej 10 roku życia, co spełniało wymogi art. 95 ust.1 ustawy o pieczy zastępczej. W badanym okresie wiek wychowanków i osób pełnoletnich umieszczonych/przebywających w DM SOS kształtował się od 15 do 22 lat, a w DM SOS nr 1 - od 15 do 23 lat²¹.

Jedynie w regulaminie organizacyjnym DM SOS określono wiek umieszczonej młodzieży²². Według regulaminu w Domu mogła przebywać młodzież do uzyskania pełnoletności, do czasu ukończenia szkoły oraz w miarę wolnych miejsc do czasu kontynuowania nauki lub zdobywania kwalifikacji zawodowych, nie dłużej niż do 25 roku życia. Minimalnego wieku wychowanków nie określono. Pozostałe dokumenty obowiązujące w badanym okresie, tj.: Statut DM SOS oraz Statut i regulamin organizacyjny DM SOS nr 1 nie określały wieku młodzieży umieszczonej w Placówce. W § 3 Statutu DM SOS nr 1 podano, że Placówka działa na podstawie m.in. ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli tom I str. 24-46, 106-116, 321-353)

1.6.1. Dyrektor Programu posiadał kwalifikacje określone w art. 97 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej, tj. wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku wychowanie techniczne uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, ponad 22-letni staż pracy na stanowisku wychowawcy w Stowarzyszeniu oraz spełniał warunki określone w art. 98 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej.

Osoby pracujące z młodzieżą, posiadały kwalifikacje określone w art. 98 ust. 1 ustawy, tj.:

- wychowawcy (sześć osób plus lider wychowawców): wykształcenie wyższe w zakresie: pedagogiki, pedagogiki specjalnej, psychologii oraz wykształcenie wyższe uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej i pedagogiki resocjalizacyjnej,
- pracownik socjalny – posiadał świadectwo ukończenia szkoły policealnej (Policealne Studium Mediacji i Służb Wspomagania Rodziny) uprawniające do wykonywania zawodu pracownika socjalnego oraz dyplom ukończenia studiów magisterskich na kierunku pedagogika specjalna w specjalności pedagogika resocjalizacyjna (po wcześniejszym uzyskaniu dyplomu ukończenia studiów licencjackich na kierunku pedagogika specjalna w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej i resocjalizacji).

Stosownie do art. 98 ust. 1 pkt 3 ustawy o pieczy zastępczej, osobą pracującą z dziećmi w placówce opiekuńczo-wychowawczej może być psycholog posiadający prawo wykonywania zawodu w rozumieniu ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów²³. Art. 7 ww. ustawy stanowi, że prawo wykonywania zawodu psychologa powstaje z chwilą dokonania wpisu na listę psychologów Regionalnej Izby Psychologów. Z uwagi na brak przepisów wykonawczych oraz niepowołanie Regionalnych Izb Psychologów, wymogi z art. 7 ww. ustawy nie mogą zostać spełnione. Psycholog zatrudniona w DM SOS nr 1 ukończyła studia magisterskie na kierunku psychologia.

Wszyscy pracownicy DM SOS nr 1, w tym sześciu wychowawców oraz lider wychowawców, psycholog i pracownik socjalny, spełniali wymogi, o których mowa w art. 98 ust. 3 pkt 1-4 ustawy o pieczy zastępczej.

²¹ Zgodnie z § 3 Regulaminu organizacyjnego placówki-opiekuńczo wychowawczej DM SOS nr 1, w placówce mogą przebywać osoby do ukończenia 25 roku życia.

²² W § 8 regulaminu organizacyjnego.

²³ Dz. U. z 2019 r. poz. 1026.

Przed zatrudnieniem dyrektora oraz pracowników (z wyjątkiem jednego, co szczegółowo opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”) pozyskano dane z Rejestru Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym, zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu zagroženiom przestępczością na tle seksualnym.

(akta kontroli tom I str. 354-383, 476-481, 588-591, 594-605)

W okresie objętym kontrolą trzy osoby²⁴ spośród dziewięciu pracowników²⁵ Placówki uczestniczyły w kursach i szkoleniach, takich jak: „Handel ludźmi. Szkolenie dla osób pracujących z młodzieżą”, „Procedury postępowania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych/opiekuńczo-terapeutycznych w okresie zagrożenia epidemiologicznego lub stanu epidemii”, „Ponad lęk – wsparcie młodzieży z doświadczeniem traumy”, „Praca z nastolatkiem w podejściu narracyjnym. Zapobieganie samookaleczeniu i innym zachowaniom autodestrukcyjnym” „Przyczyny, decyzje, interwencje”.

Dyrektor Programu wyjaśnił, że w związku z trudną sytuacją związaną z pandemią możliwość udziału w kursach i szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe została ograniczona. W okresie objętym kontrolą większa liczba pracowników (dyrektor i kadra pedagogiczna) DM SOS nr 1 brała udział w szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe. Nie wszystkie szkolenia skutkowały wydaniem zaświadczenia/certyfikatu. Dodatkowo większość pracowników brała udział w webinarjach organizowanych przez Stowarzyszenie, tj.: 19.06. i 13.12.2019 r. – kurs języka angielskiego dla pracowników - pięć osób, 12.02.2021 r. – wideokonferencja „Jak skutecznie pracować z wychowankiem w procesie usamodzielniania” – dwie osoby, 8.03.2021 r. – szkolenie „Zmiana zachowań destruktywnych na zachowania konstruktywne” – dwie osoby, 1.09.2021 r. – „FAS/FASD – płodowy zespół alkoholowy” – jedna osoba, 4.03. i 28.05 2021 r. – „Wzmacnianie rezyliencji – regulowanie myśli, uczuć i działań” – pięć osób. Dodatkowo wszyscy pracownicy pedagogiczni regularnie brali udział w superwizji indywidualnej i/lub grupowej.

(akta kontroli tom I str. 384-394, 559-566)

W § 20 ust. 1 Statutu DM SOS z 2007 r., obowiązującego do 27.06.2020 r.²⁶, zapisano, że w DM SOS zatrudnia się pracowników pedagogicznych, tj. wychowawców, pedagogów, psychologa i pracownika socjalnego. W okresie od 1.01.2019 r. do 31.08.2020 r. w DM SOS oraz od 1.09.2020 r. do dnia zakończenia kontroli NIK w DM SOS nr 1 nie był zatrudniony pedagog oraz osoba prowadząca terapię.

Dyrektor wyjaśnił, że wychowawcy zatrudnieni w DM SOS oraz DM SOS nr 1 posiadają wykształcenie pedagogiczne magisterskie lub wyższe uzupełnione studiami podyplomowymi pedagogicznymi i nie było potrzeby zatrudniania pedagoga. Poinformował, że pomoc pedagogiczną podopiecznym zapewniają wychowawcy zgodnie ze swoimi kompetencjami, wykształceniem oraz zakresem obowiązków i nie istnieje potrzeba zlecania zadań pedagoga na zewnątrz.

(akta kontroli tom I str. 24-32, 354-368, 568, 574-575)

1.6.2. W badanym okresie zawarto trzy porozumienia/umowy o współpracy pomiędzy Stowarzyszeniem a dwoma wolontariuszami, na podstawie których osoby te, stosownie do art. 99 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej, dobrowolnie i bezpłatnie

²⁴ Dyrektor, psycholog i pracownik socjalny.

²⁵ Tj. Dyrektor oraz osoby pracujące z dziećmi.

²⁶ Uchwała nr 20/2020 Zarządu Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce z 27.06.2020 r. oraz uchwała nr 21/2020 Zarządu Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce z 27.06.2020 r. w sprawie zatwierdzenia Statutu i Regulaminu Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Dom Młodzieży SOS nr 1 w Lublinie.

udzielały korepetycji oraz pomagały kadrze pedagogicznej podczas wyjazdu podopiecznych.

W dniu 24.07.2020 r. zawarto porozumienie o współpracy pomiędzy jednym wolontariuszem, a Dyrektorem Programu w zakresie wsparcia kadry pedagogicznej podczas wyjazdu podopiecznych DM SOS oraz współorganizacji zajęć w czasie trwania wyjazdu (27-31.07.2020 r.). DM SOS nr 1 przedłożył dokument, iż wolontariusz złożył (24.07.2020 r.) oświadczenia wynikające z art. 98 ust. 3 pkt 1-3 ustawy o pieczy zastępczej oraz orzeczenie lekarskie z 3.08.2020 r. przed przystąpieniem do pracy w Stowarzyszeniu na stanowisku wychowawcy (praca zmianowa i w nocy). Zatrudnienie wolontariusza bez wymaganego orzeczenia lekarskiego szczegółowo opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”. Osoba ta została zatrudniona przez Stowarzyszenie od 1.08.2020 r. na stanowisku wychowawcy na podstawie umowy o pracę zawartej w dniu 31.07.2020 r. Przed zatrudnieniem wolontariusza pozyskano dane z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym.

Dyrektor Programu, reprezentujący Stowarzyszenie, zawarł z drugim wolontariuszem 16.02. i 30.03.2021 r. umowy wolontariatu na udzielanie korepetycji z matematyki i fizyki na rzecz Stowarzyszenia w dniach 16.02-31.03.2021 r. i 1.04.-10.05.2021 r. Podpisanie umowy w dniu 16.02.2020 r. poprzedziło złożenie przez wolontariusza 15.02.2020 r. oświadczenia wynikającego z art. 98 ust. 3 pkt 1-3 ww. ustawy o pieczy zastępczej.

Przed zatrudnieniem wolontariusza na podstawie umowy z 16.02.2021 r. pozyskano informację z ww. Rejestru.

(akta kontroli tom I str. 395-408)

1.7. W badanym okresie w Placówce przeprowadzono cztery kontrole, w tym:

a) dwie kontrole przeprowadził Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny (dalej: PPIS):

- 7.05.2019 r. - w zakresie oceny warunków żywienia podopiecznych mieszkających w placówce opiekuńczo-wychowawczej (nieprawidłowości nie stwierdzono),
- 4.06.2019 r. – w zakresie warunków higieniczno-sanitarnych pomieszczeń, wymagań w stosunku do sprzętu używanego w Placówce oraz utrzymania stanu higienicznego nieruchomości (nieprawidłowości nie stwierdzono).

(akta kontroli tom I str. 213-221, 406-421)

b) jedną LUW w dniu 10.01.2020 r. w zakresie oceny zgodności zatrudnienia dyrektora Programu z wymaganymi kwalifikacjami. W wystąpieniu pokontrolnym z 3.02.2020 r. stwierdzono, że dyrektor spełnia wymagania kwalifikacyjne do zajmowania stanowiska. Nie odnotowano uchybień i nieprawidłowości oraz nie sformułowano uwag, wniosków i zaleceń pokontrolnych.

Ponadto w dniu 12.08.2021 r. kontrolerzy z LUW rozpoczęli kontrolę (nie została zakończona) dotyczącą oceny realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz zgodności kwalifikacji zatrudnionych pracowników z przepisami.

(akta kontroli tom I str. 425-428)

c) jedną MOPR w dniu 18.10.2019 r. w zakresie realizacji zadania publicznego w 2018 r. na podstawie zawartej umowy²⁷ z MOPR. Kontrola wykazała, że

²⁷ Nr. MOPR.S-POW-WD.4101.16.1.2018 o wsparcie realizacji zadania publicznego z zakresu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej pod nazwą: „Prowadzenie w Lublinie w okresie od dnia 1 kwietnia 2018 r. do dnia 31 marca 2023 r. placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego o nazwie Dom Młodzieży SOS”.

w Statucie DM SOS przywoływane były trzy nieobowiązujące akty prawne²⁸ oraz stwierdzono uchybienia w rozliczeniu wydatków środków z innych źródeł (poza dotacją) w kategorii wydatków gospodarczych, kosztów transportu i konserwacji i naprawy lokali i sprzętu na łączną kwotę 117,58 zł. W związku z powyższymi nieprawidłowościami wydano (20.11.2019 r.) dwa zalecenia pokontrolne, aby: w Statucie DM SOS przywołać obowiązujące przepisy prawa, tj. ustawę o pieczy zastępczej i przepisy wykonawcze wydane na jej podstawie, a sprawozdania z realizacji zadania publicznego sporządzać rzetelnie, zgodnie ze stanem faktycznym mającym odzwierciedlenie w dowodach księgowych. Wniosek MOPR dot. aktualizacji Statutu nie został zrealizowany, pomimo iż w odpowiedzi z 4.12.2019 r. dla MOPR Dyrektor Programu zobowiązał się do aktualizacji Statutu „na najbliższym posiedzeniu Zarządu Stowarzyszenia, które planowane jest na początku 2020 r.” Przedłożony w trakcie kontroli NIK Statut DM SOS był opracowany w 2007 r. i nie został dotychczas zaktualizowany.

Dyrektor Programu wyjaśnił, że nie nastąpiła aktualizacja aktów prawnych przywoływanych w Statucie DM SOS, ponieważ w ramach deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej i w związku z planowanym procesem przekształcenia DM SOS został opracowany i uzgodniony z LUW oraz MOPR, Statut DM SOS nr 1, który uwzględniał zalecenia pokontrolne wynikające z wystąpienia pokontrolnego MOPR z 20.11.2019 r., ale ze względów m.in. związanych z COVID-19 zaczął obowiązywać dopiero od 1.09.2020 r., z chwilą powołania Programu.

(akta kontroli tom I str. 409-411, 429-431, 559-564)

W okresie objętym kontrolą do LUW, MOPR i Stowarzyszenia nie wpłynęły skargi dotyczące funkcjonowania DM SOS Nr 1 i DM SOS.

(akta kontroli tom I str. 429-453, 576-579)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zatrudnienie z dniem 1 kwietnia 2020 r. (na podstawie umowy o pracę z 23.03.2020 r.) osoby na stanowisku wychowawcy bez wypełnienia obowiązku uzyskania informacji, czy jej dane są zamieszczone w „Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym”. Działanie takie było niezgodne z wymogami art. 21 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym. W aktach osobowych tego pracownika znajdowała się informacja o niefigurowaniu w „Rejestrze” z dnia 2.04.2020 r., tj. po nawiązaniu stosunku pracy i rozpoczęciu pracy z podopiecznymi.

Dyrektor Programu wyjaśnił, że pisemnej informacji o niefigurowaniu w Rejestrze nie uzyskano ze względu na problemy techniczne osoby uprawnionej z ramienia Programu, związane z dostępem do „Rejestru”, które występowały na przełomie marca i kwietnia 2020 r. Wobec zaistniałych problemów w celu sprawdzenia, czy zatrudniana na stanowisku wychowawcy osoba figuruje w „Rejestrze”, zwróciliśmy się z prośbą o uzyskanie takiej informacji do koordynatora ds. kadr i płac w Stowarzyszeniu. Informację taką uzyskaliśmy 2.04.2020 r. Przed podpisaniem umowy pracownik ten złożył ustne oświadczenie, iż nie figuruje w „Rejestrze”.

NIK wskazuje, że ww. przepis ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym stanowi jednoznacznie, że przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub

²⁸ Ustawy o pomocy społecznej, rozporządzenia z 23 grudnia 2004 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie, rozporządzenie z 19 października 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad nadzoru nad przestrzeganiem standardu opieki i wychowania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz nadzoru nad działalnością ośrodków adopcyjno-opiekuńczych.

z opieką nad nimi pracodawcy lub inni organizatorzy w zakresie takiej działalności są obowiązani do uzyskania informacji, czy dane tej osoby są zamieszczone w ww. Rejestrze.

(akta kontroli tom I str. 307-313, 352-375)

2. Zatrudnienie dwóch wolontariuszy, stosownie do art. 99 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej, na podstawie dwóch umów o współpracy i jednego porozumienia, bez wymaganych zaświadczeń lekarskich o braku przeciwwskazań do tej pracy, co było niezgodne z art. 98 ust. 3 pkt 4 ww. ustawy. Dotyczyło to porozumienia z 24.07.2020 r., zawartego z wolontariuszem w zakresie wsparcia kadry pedagogicznej podczas wyjazdu podopiecznych DM SOS i współorganizacji zajęć dla podopiecznych w czasie trwania wyjazdu (27-31.07.2020 r.) oraz dwóch umów zawartych z innym wolontariuszem 16.02. i 30.03.2021 r. na udzielanie korepetycji z matematyki i fizyki na rzecz Stowarzyszenia w dniach 16.02-31.03.2021 r. i 1.04.-10.05.2021 r. Pierwszy z wolontariuszy przedstawił zaświadczenie lekarskie²⁹ z 3.08.2020 r., które dotyczyło przyjęcia do pracy w Stowarzyszeniu na stanowisku wychowawcy (a nie na stanowisku wolontariusza).

Dyrektor Programu wyjaśnił, że ww. wolontariusz wygrał konkurs na stanowisko wychowawcy podczas procesu rekrutacyjnego i został skierowany 15.07.2020 r. na badania lekarskie w celu stwierdzenia braku przeciwwskazań do pracy na tym stanowisku. Podczas dobrowolnej i bezpłatnej pomocy podczas wyjazdu podopiecznych w dniach 27-31.07.2021 r. czynności przez niego wykonywane mieściły się w zakresie obowiązków wynikających z opisu stanowiska wychowawcy, na którym w dniu 1.08.2021 r. rozpoczął pracę. W związku z powyższym w skierowaniu na badania nie zachodziła potrzeba wypisywania dodatkowych czynników ryzyka. Brak zaświadczenia lekarskiego drugiego wolontariusza był wynikiem przeoczenia wynikającego z dużego obciążenia dodatkowymi obowiązkami związanymi z sytuacją epidemiczną.

(akta kontroli tom I str. 395-408, 559-564, 569-573)

OCENA CZĄSTKOWA

Proces udzielania pomocy w DM SOS, a następnie w DM SOS nr 1 zorganizowano wg zasad określonych w obowiązujących przepisach. Placówki funkcjonowały na podstawie zezwoleń Wojewody, w oparciu o statut oraz wprowadzony regulamin organizacyjny. Wychowankom zapewniono odpowiednie warunki lokalowe, stosownie do obowiązujących przepisów. W latach 2019-2020 (do 31 sierpnia) w Placówce przebywała dozwolona liczba wychowanków, którą we wrześniu 2020 r. zmniejszono, dostosowując do nowych ustawowych limitów obowiązujących od 1.01.2021 r. Dyrektor Placówki oraz wszyscy pracownicy pracujący z dziećmi posiadali wymagane kwalifikacje. Pracownicy Placówki (w ograniczonym zakresie z uwagi na sytuację epidemiczną spowodowaną COVID-19) korzystali z możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych poprzez dodatkowe szkolenia.

Stwierdzono, że przed nawiązaniem stosunku pracy z jednym z wychowawców DM SOS nr 1 nie uzyskano informacji z Rejestru Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym, oraz zatrudniono dwóch wolontariuszy bez wymaganych zaświadczeń lekarskich o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy.

OBSZAR

2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domu dziecka.

Opis stanu faktycznego

2.1. Dla wszystkich podopiecznych DM SOS nr 1³⁰, zgodnie z § 14 ust. 1, 2, 3 i 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, sporządzono diagnozę psychofizyczną

²⁹ Wydane na podstawie skierowania na badania lekarskie z 15.07.2020 r.

³⁰ Badaniem objęto dokumentację 12 dzieci, podopiecznych DM SOS nr 1, przyjętych w 2020 r. - jedno dziecko, w 2019 r. - czworo; w 2018 r. - troje; w 2017 r. jedno, w 2015 r. - jedno i w 2014 r. - dwoje.

dziecka³¹. Diagnozy sporządził psycholog, uwzględniono w nich wszystkie informacje o sytuacji dzieci oraz zawarto wskazówki dotyczące dalszych działań opiekuńczo-wychowawczych. W diagnozach nie uwzględniono analizy pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Zgodnie z wyjaśnieniem Dyrektora Programu, czas sporządzenia diagnoz psychofizycznych, w sześciu z 12 analizowanych spraw, w terminie dłuższym niż 48 godzin od dnia przyjęcia dziecka do Placówki, wynikał z faktu, że ich sporządzenie wymagało analiz dokumentacji dziecka, co wymagało czasu. Do Placówki w 2019 r. przyjęto jednocześnie dziewięciu podopiecznych, a w roku 2018 sześciu, wobec czego fizycznie niemożliwe było sporządzenie rzetelnej diagnozy psychofizycznej w ciągu dwóch dni. Dotychczas w Programie SOS Wiosek Dziecięcych Lublin nie było przyjęć dzieci z interwencji, co wymagałoby natychmiastowego wykonania diagnoz psychofizycznych, z uwagi na dobro dziecka. Podopieczni Domu Młodzieży SOS nr 1 przechodzą z placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, gdzie są w dwuletnim procesie przygotowawczym i przychodzą z aktualną opinią psychofizyczną sporządzoną przez psychologa, który sporządza diagnozy w możliwie najszybszym terminie, bez zbędnej zwłoki i z uwzględnieniem dobra dziecka.

(akta kontroli tom II str. 4-7, 141-149)

2.2. Dla wszystkich podopiecznych sporządzono plan pomocy dziecku³² (dalej: PPD lub Plan). Plany te sporządzano w terminie jednego dnia (w dwóch przypadkach) oraz ponad 15 dni (w 10 pozostałych przypadkach) od dnia sporządzenia diagnozy psychofizycznej dziecka, z uwzględnieniem w nich wszystkich okoliczności stwierdzonych w diagnozach psychofizycznych oraz wniosków Zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka zawartych w protokołach z posiedzenia.

(akta kontroli tom II str. 4, 150-160)

Zgodnie z wyjaśnieniem Dyrektora Programu termin "niezwłoczny" spełnienie świadczenia - zgodnie z orzecznictwem sądów - oznacza obowiązek spełnienia go bez zbędnej zwłoki. Innymi słowy mowa jest o realnym terminie, uwzględniającym okoliczności miejsca i czasu. Nie można go jednak utożsamiać z terminem natychmiastowym - bo ten oznacza, że świadczenie powinno zostać spełnione w tym samym momencie, w którym nastąpiło wezwanie do jego spełnienia. PPD sporządzane są w realnym terminie, uwzględniającym okoliczności miejsca i czasu. Harmonogram Zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka (dalej: Zespół ds. okresowej oceny) ustalany był w miesiącu sierpniu dla wszystkich dzieci. PPD dla nowych podopiecznych ustala się biorąc pod uwagę: zdarzające się opóźnienia w otrzymywaniu skierowań do Placówki (wynikające z opóźnień w wystawianiu wniosków o wydanie skierowania przez powiatowe centra pomocy rodzinie (dalej PCPR) i postanowień zmiany placówki wydanych przez Sąd; czas na zaaklimatyzowanie się dziecka w placówce, nowej szkole, na praktykach zawodowych; czas potrzebny wychowawcom i pracownikom wspierającym rozwój dziecka na poznanie podopiecznego i trafne rozpoznanie jego potrzeb; możliwość pisemnego powiadomienia i zaproszenie do udziału w Zespołach przedstawicieli PCPR, sądów, rodziców z ograniczoną władzą rodzicielską, asystenta rodziny, opiekunów prawnych i wychowawców z Wiosek Dziecięcych w Biłgoraju i Kraśniku. Dzieci do Domu Młodzieży nr 1 bądź Domu Młodzieży nr 2 przechodziły z placówek

³¹ Diagnozy sporządzono w dniu przyjęcia w dwóch przypadkach, drugiego dnia w czterech przypadkach, trzeciego dnia w jednym przypadku, czwartego dnia w dwóch przypadkach, piątego dnia w dwóch przypadkach, siódmego dnia w jednym przypadku.

³² Badaniem objęto dokumentację 12 dzieci wskazanych w pkt. 2.1. niniejszego wystąpienia.

opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, zgodnie z Koncepcją Współpracy - pomiędzy Programami SOS Wiosek Dziecięcych Lublin, Biłgoraj, Kraśnik³³.

(akta kontroli tom II str. 79-80)

PPD opracowane były, po posiedzeniu Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, który dokonywał analizy sytuacji podopiecznego oraz określał cele i działania do ujęcia w PPD. Asystenci rodziny prowadzący pracę z rodziną dziecka lub podmiot organizujący pracę z rodziną byli zapraszani na posiedzenie ww. Zespołu, jednak w żadnej z analizowanych spraw w nich nie uczestniczyli. Zespoły ds. okresowej oceny, w sprawie dzieci przyjmowanych do DM SOS nr 1 powoływane były jeszcze w miesiącu poprzedzającym przyście dzieci do Placówki, a terminy ich posiedzeń wyznaczone zostały osobno dla każdego dziecka w miesiącu ich przybycia DM SOS nr 1.

PPD sporządzone zostały przez wychowawcę kierującego procesem wychowawczym dziecka, na podstawie diagnoz oraz dokumentacji i analiz, o których mowa w § 15 ust. 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

W każdym PPD określono czas, na jaki plany zostały opracowane oraz cele długoterminowe³⁴, średnioterminowe i krótkoterminowe, uwzględniające wiek dziecka, jego możliwości psychofizyczne, sytuację rodzinną, przebieg procesu usamodzielniania się. Cele pracy z dzieckiem oraz działania krótko i długoterminowe w każdym planie były dostosowane indywidualnie do sytuacji wychowanków i nie były standardowe. Określone w PPD działania długoterminowe i krótkoterminowe służyły realizacji celów długoterminowych, We wszystkich przypadkach celem pracy z dzieckiem było jego przygotowanie do usamodzielnienia się i związane były m.in. z kształceniem, stanem zdrowia, zdobyciem kwalifikacji. W przypadku podopiecznych, którzy ukończyli 18 lat, opracowywano Indywidualne Programy Usamodzielnienia, w ramach których opracowywano odrębne PPD, odpowiadające treścią i zakresem PPD sporządzanych dla dzieci³⁵. We wszystkich PPD cele i działania zostały precyzyjnie i realnie określone dla każdego podopiecznego. W jednym z 12 analizowanych przypadków realizacja planu pomocy nie przebiegła zgodnie z założonymi celami i działaniami. Podopieczny w tym przypadku, po ukończeniu 18 roku życia, na poziomie II klasy szkoły średniej podjął decyzję o wyjeździe z kraju. W pozostałych przypadkach PPD były realizowane zgodnie z postawionymi celami i działaniami. Realizacja postawionych celów poddana była analizie i udokumentowana w protokołach z odbywających się co pół roku posiedzeń Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. Dokumentacja ta zawierała również informacje o procesie zmian rozwoju psychicznego i fizycznego w czasie pobytu wychowanka w Placówce; podsumowanie realizacji celów i działań założonych za dany okres, ze wskazaniem, co udało się osiągnąć, a czego nie. Zespoły ds. okresowej oceny formułowały również wnioski dotyczące modyfikacji PPD

³³ Zgodnie z założeniami koncepcji pedagogicznej Hermanna Gmeinerja twórcy Wiosek Dziecięcych SOS, w ramach struktury Wioski Dziecięcej SOS wyodrębniono Domy Młodzieży. W strukturze organizacyjnej scala on cechy domu wioskowego i internatu. Do domu młodzieży mają przychodzić dzieci w wieku 14, 15 lat (najczęściej po ukończeniu szkoły podstawowej) i przebywać aż do czasu zakończenia nauki oraz zdobycia zawodu. Jeśli któryś z podopiecznych zdobywa wykształcenie wyższe, pozostaje pod opieką Wioski do ukończenia studiów. Wioskowe „wychowanie rodzinne” jest uzupełniane i rozwijane przez wychowanie w Domu Młodzieży SOS. Uwagę w tych przypadkach zwraca się na samodzielność, odpowiedzialność, umiejętność radzenia sobie bez pomocy „matki”. Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora Programu dotychczas w Programie Wiosek Dziecięcych Lublin, nie było przyjęć dzieci z interwencji. Dzieci do Domu Młodzieży SOS nr 1 przechodziły z placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego (Wioska Dziecięcych SOS).

³⁴ Ponadto sformułowane dla podopiecznych w PPD cele obejmowały: zapewnienie stabilizacji emocjonalnej, realizację zainteresowań, zapewnienie dobrego stanu zdrowia przez podejmowanie działań zmierzających do prawidłowego rozwoju fizycznego, kontrole lekarskie.

³⁵ W analizowanych 12 sprawach, w czterech przypadkach na dzień 1.01.2019 r. podopieczni mieli ukończone 18 lat. W przypadku tych podopiecznych nie powoływano Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, który dokonywałby analizy sytuacji podopiecznego oraz określał cele i działania do ujęcia w PPD.

w zależności od zmieniającej się sytuacji, które przez wychowawców były uwzględniane w modyfikowanych PPD.

(akta kontroli tom II str. 8-48, 150-160, 313)

PPD były sporządzane we współpracy z asystentem rodziny lub podmiotem organizującym pracę z rodziną. W kontrolowanym okresie Placówka współpracowała z jednym asystentem rodziny i w trzech przypadkach z podmiotem organizującym pracę z rodziną. W wielu przypadkach rodzice nie współpracowali z Ośrodkami Pomocy Społecznej (dalej; OPS) i odmawiali współpracy z asystentem rodziny. Placówka występowała do OPS z wnioskiem o udostępnienie danych ze zbioru danych osobowych w celu aktualizowania sytuacji życiowej rodziców i możliwości ich kontaktu z dziećmi. W przypadku trzech podopiecznych miejsce zamieszkania rodzica nie jest znane od wielu lat. Praca z asystentem rodziny opierała się na rozpoznaniu aktualnej sytuacji rodzinnej i sporządzeniu pisemnej informacji, która jest brana pod uwagę w przygotowaniu PPD oraz możliwości urlopowania do rodziny biologicznej.

(akta kontroli tom II str. 78-79, 150-160)

Psycholog sporządzając diagnozę psychofizyczną opierał się m.in. na postanowieniu Sądu Rodzinnego, w którym zawarta jest decyzja o umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego oraz na decyzji Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w Programie SOS Wiosek Dziecięcych Biłgoraj i Kraśnik. Głównym obszarem pracy z dzieckiem było przygotowanie podopiecznego do usamodzielnienia oraz praca z rodziną biologiczną dziecka. W kontrolowanym okresie żaden z rodziców nie wystąpił do sądu o przywrócenie praw rodzicielskich i powrót dziecka do rodziny biologicznej. W przypadkach, gdzie władza rodzicielska jest odebrana, podopieczni nie wyrazili pisemnej zgody na zakwalifikowanie do przysposobienia (oświadczenia dzieci). Przygotowanie dziecka do usamodzielnienia ma miejsce poprzez m.in. wybór przez dziecko opiekuna usamodzielnienia i sporządzenie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia, który określa cele podopiecznego, których osiągnięcie wpłynie na jego usamodzielnienie się. Głównymi celami podopiecznych było zdobycie wykształcenia, uzyskanie dodatkowych kwalifikacji poprzez ukończenie różnego rodzaju kursów i projektów oraz utrzymanie dobrego stanu zdrowia. Praca wychowawców i osób wspierających rozwój dziecka ukierunkowana była na przygotowanie podopiecznych do usamodzielnienia i wyposażenia ich w takie umiejętności, które pozwolą im radzić sobie w dorosłym życiu, przyjmować odpowiedzialność za siebie i innych, planować i realizować cele zawodowe i osobiste, właściwie gospodarować pieniędzmi, a w przyszłości podjąć pracę zarobkową i prawidłowo funkcjonować w środowisku w oparciu o ogólnie przyjęte normy i zasady społeczne.

(akta kontroli tom II str. 78-79)

PPD były modyfikowane w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka lub jego rodziny, nie rzadziej niż co pół roku. Plany modyfikowano w oparciu o analizy sytuacji podopiecznego sporządzanych przez Zespół ds. okresowej oceny³⁶.

³⁶ Analizę sporządzano na formularzu, zawierającym punkty tematyczne odpowiadające wymaganiom określonym w art. 136 i art. 139a ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej: Aktualna sytuacja rodzinna dziecka (opisywano posiadane informacje dotyczące rodziców, rodzeństwa, najbliższej rodziny); Analiza stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną (odnoszono się m.in. do dotychczasowej realizacji celów z PPD, edukacji, przestrzegania regulaminu, spędzania czasu wolnego; podejmowanych działań wychowawczych); Modyfikacja PPD; Monitorowanie procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie; Ocena stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb; Ocena możliwości powrotu dziecka do rodziny lub umieszczenia go w rodzinnej pieczy zastępczej; Informacja o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów o systemie oświaty, działalności leczniczej lub pomocy społecznej; Opinia zespołu dotycząca zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce wraz z uzasadnieniem;

Zespołu ds. okresowej oceny nie powoływano, nie sporządzano analiz sytuacji podopiecznego, ani nie analizowano prawidłowości realizacji planu pomocy w celu jego ewentualnej zmiany, w zależności od zmieniającej się sytuacji, w stosunku do podopiecznych, którzy ukończyli 18 lat³⁷. Dla podopiecznych tych opiekun wraz z podopiecznymi opracowywali Indywidualny Program Usamodzielnienia, którego realizacja była analizowana co 12 miesięcy.

Dyrektor Programu wyjaśnił, m.in., że zgodnie z odpowiedzią Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej Departamentu Polityki Rodzinnej³⁸, w sprawie interpretacji ustawy o pieczy zastępczej, podopieczny przebywający w pieczy zastępczej na podstawie art. 37 ust. 2 ww. ustawy nie jest dzieckiem i plan pomocy dziecku go nie dotyczy. Podopieczny wraz z opiekunem usamodzielnienia przed 18 rokiem życia sporządzał Indywidualny Program Usamodzielnienia, w którym określał swoje plany związane z wykształceniem, podnoszeniem kwalifikacji, terminem opuszczenia Placówki i miejscem osiedlenia. W Placówce pełnoletni podopieczny razem z opiekunem prowadzącym opracowywali cele do realizacji na cały rok, a następnie po tym okresie analizowali ich realizację. W zależności od potrzeb podopiecznego na bieżąco modyfikowane były Indywidualne Programy Usamodzielnienia.

(akta kontroli tom II str. 79-81)

Wychowankowie przebywający w DM SOS nr 1 mieszkali w jednym budynku, dwukondygnacyjnym, w którym wydzielono cztery osobne mieszkania. Wejście do budynku znajdowało się od strony dziedzińca i oddzielone było wiatrołapem od klatki schodowej. Przy wejściu i wyjściu z budynku nie było: barier ani ograniczeń, typu kraty w oknach, klamek w drzwiach i oknach pokojowych, kamer w pokojach. Wychowankowie mieszkający w jednym mieszkaniu tworzyli jedną wspólnotę. Każda wspólnota korzystała z mieszkania składającego się z pokoi jedno i dwuosobowych, pokoju wypoczynkowego, kuchni, łazienki, toalety i garderoby. Pokoje dla wychowanków posiadały powierzchnię zapewniającą przechowywanie rzeczy osobistych i swobodne korzystanie z wyposażenia. W każdym mieszkaniu (zajmowanym przez jedną wspólnotę) znajdowała się osobno łazienka i toaleta, których drzwi były zamykane na zamek, co pozwalało na zapewnienie intymności. Pomieszczenia były w dobrym stanie sanitarno-higienicznym.

W DM SOS nr 1 zapewniono stosownie do potrzeb dzieci, wymagane od placówek opiekuńczo-wychowawczych świadczenia określone w przepisach art. 93 ustawy o pieczy zastępczej i § 18 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej tj. m.in. zapewniono podopiecznym całodobową opiekę i wychowanie, umożliwiano dzieciom kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, zapewniono dostęp do kształcenia dostosowanego do wieku oraz korzystanie ze świadczeń zdrowotnych.

(akta kontroli tom I str. 276-294)

W DM SOS nr 1 obowiązywały uregulowania wewnętrzne („Zasady pobytu w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego – Domu Młodzieży SOS nr 1”, „Polityka Ochrony Dziecka”, „Kodeks postępowania pracowników

Opinia o zasadności przysposobienia dziecka; Opinia o kontaktach dziecka z rodziną biologiczną i wpływie tych kontaktów na dziecko; Opinia o zasadności przysposobienia związanego ze zmianą miejsca zamieszkania dziecka na miejsce zamieszkania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej mającej na celu stwierdzenie, że przysposobienie to leży w jego najlepszym interesie; Opinia o zasadności wspólnego umieszczenia rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej; Opinia o możliwości nieumieszczenia wspólnie rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej z powodu nieznaledzenia kandydata do przysposobienia rodzeństwa; Przekazywanie właściwemu ośrodkowi adopcyjnemu informacji i dokumentacji o sytuacji prawnej dziecka, w tym informacji o sytuacji prawnej umożliwiającej przysposobienie oraz informacji o przebiegu pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

³⁷ Spośród 12 podopiecznych, których dokumentację objęto kontrolą, na dzień 1.01.2019 r. - czterech, a na dzień 1.01.2021 r. - siedmiu, miało ukończone 18 lat.

³⁸ Pismo znak: DSR-I-8302-13-1-PW/15 z 25.03.2015 r.

i współpracowników Stowarzyszenia SOS Wiosek Dziecięcych w Polsce”, „Procedury raportowania i reagowania w ramach Polityki Ochrony Dziecka”), w których ujęto zasady postępowania, dotyczące m.in.:

- sposobu przekazywania i dokumentowania informacji pomiędzy pracownikami Placówki na temat dzieci, procesu ich wychowania i podejmowanych decyzji. Wychowawcy pełniący dyżur obowiązani byli do prowadzenia zeszytów dotyczących podopiecznych, w których wpisywano informacje/uwagi z danego dnia. Ponadto informacje takie były przekazywane i dokumentowane w ramach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka (sporządzanie planu pomocy dziecka, omawianie jego sytuacji, sporządzanie protokołów z posiedzenia zespołu); zespołów pedagogicznych Programu SOS Wiosek Dziecięcych Lublin (omawianie spraw wychowawczych w tym: sytuacji szkolnej, osiągnięć dziecka, aktualnej sytuacji zdrowotnej, przeanalizowanie sytuacji trudnych związanych z funkcjonowaniem danego podopiecznego, podejmowanie decyzji, ustalanie nagród, aktualizowanie informacji związanych z sytuacją COVID-19, sporządzanie protokołów z zespołów), w sytuacjach problemowych organizowanie zespołów wspierających rozwój dziecka (rozmowa z podopiecznym, omówienie sytuacji problemowej, wspólne sporządzenie kontraktu wychowawczego).
- ograniczenia agresji rówieśniczej oraz postępowania w sytuacji kryzysowej (agresywnego zachowania, niestosownego do wieku zachowania o podtekście seksualnym, przemocy i cyberprzemocy).

Ponadto w ramach „Polityki Ochrony Dziecka” powołano Zespół ds. ochrony dziecka, odpowiedzialny za podnoszenie świadomości młodzieży i pracowników.

- zgłaszania przez wychowanków swoich uwag, postulatów, wniosków, opinii dotyczących spraw osobistych i życia Placówki, w tym wychowawców i specjalistów; sposobu karania i nagradzania oraz możliwości odwoływania się od zastosowanych kar, podawania leków i prowadzenia dokumentacji medycznej (dokumentacja medyczna była przechowywana w teczce osobowej dziecka. Podopieczni nie mają bezpośredniego dostępu do leków, przyjmowanie leków odbywa się w obecności wychowawcy dyżurującego) – „Zasady pobytu w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego – Domu Młodzieży SOS nr 1”. Wprowadzone uregulowania i systemy oceny przewidywały stosowanie zasad pozytywnej dyscypliny polegającej na wzmacnianiu właściwych zachowań oraz konsekwencji w sytuacji postępowania niezgodnego z wypracowanymi standardami. W przyjętych i stosowanych zasadach ocen unikano arbitralności wobec dzieci. Przyjęte metody wychowawcze oraz zapisy dotyczące wprowadzonych systemów oceny zawarte w uregulowaniach wewnętrznych nie naruszały godności dziecka i służyły prawidłowemu procesowi wychowania. Stosowane przez poszczególnych wychowawców metody działania, w tym nagradzania i wyciągania konsekwencji wobec dzieci były jednolite, stanowiły jednoznaczny system i nie naruszały praw dziecka wynikających z art. 4 ustawy o pieczy zastępczej. Kary nie były stosowane w obecności innych wychowanków.

W okresie objętym kontrolą podopieczni nie odwoływali się od nałożonych na nich kar.

Treści zawarte w ww. uregulowaniach wewnętrznych zostały przekazane do wiadomości wychowanków w formie ustnej i pisemnej. Natomiast zatrudnionym w Placówce wychowawcom i specjalistom po podpisaniu umowy o pracę. Zapoznanie się z obowiązującymi zasadami potwierdzane było pisemnie. Regulacje

te przechowywane były w formie elektronicznej na dysku dostępnym dla wszystkich pracowników. Natomiast podopieczni mieli możliwość wglądu do dokumentacji: „Zasady pobytu placówki”, „Zasady BHP”, „Polityka Ochrony Dziecka”.

Za nieprzestrzeganie zasad pobytu podopiecznych mogli spotkać konsekwencje w postaci: indywidualnego upomnienia lub nagany wychowawcy, lidera-wychowawcy lub Dyrektora; ograniczenia lub okresowego zakazu wyjścia na atrakcyjne dla podopiecznych imprezy; okresowego zmniejszenia kieszonkowego, z zapewnieniem wypłaty podopiecznemu minimalnej kwoty przewidzianej w przepisach; pozbawienia możliwości uczestnictwa w wyjazdach rekreacyjnych lub wycieczkach, przy zapewnieniu możliwości wypoczynku wakacyjnego; poinformowania Sądu Rodzinnego o zachowaniu podopiecznego, zagrażającemu jego dobru; w przypadku niedotrzymywania zobowiązań wynikających z Programu Opieki Ograniczonej zakończenie wsparcia w ramach Programu; w przypadku samowolnego opuszczenia Placówki lub niezgłoszenia się podopiecznego lub podopiecznej w wyznaczonym terminie - powiadomienie w ciągu 24 godzin rodziców (opiekuna prawnego) podopiecznego/podopiecznej, Policji, sądu, który orzekł o umieszczeniu dziecka w Placówce, asystenta rodziny prowadzącego pracę z rodziną podopiecznego/podopiecznej oraz PCPR.

(akta kontroli tom II str. 90, 161-186)

W DM SOS nr 1 zapewniono dla każdego dziecka odpowiednie warunki umożliwiające nauczanie zdalne. Na jednego podopiecznego była zapewniona odpowiednia przepustowość Internetu o parametrach 15 MBs.

Sytuacje, kiedy podopieczni mieli ograniczony dostęp do samodzielnego (wyłącznie) korzystania z komputera celem nauki zdalnej, mogła wystąpić wyłącznie na samym początku pandemii. Na początku 2020 roku niektórzy podopieczni mieli własne komputery, laptopy, była również możliwość skorzystania z komputera w pokoju wychowawców lub w sali komputerowej mieszczącej się w Placówce Wsparcia Dziennego Jutrenka. W miarę trwania nauczania zdalnego Stowarzyszenie otrzymywało od różnych firm komputery: sześciu podopiecznych otrzymało laptopy, w tym dwóch w ramach projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”.

Na początku maja 2020 r. wszyscy podopieczni posiadali komputery na wyłączność w swoich pokojach. Każdy z nich miał możliwość korzystania z drukarek oraz skanerów w pokoju wychowawców, biurze i w sali komputerowej. Laptopy przekazano i przypisano do poszczególnych podopiecznych na okres przebywania w Placówce. Komputery będące na wyposażeniu sali komputerowej (10 szt.) posiadały procesory AMD oraz 8 pamięci RAM. Zarówno nowe jak używane laptopy przekazane do użytku podopiecznym posiadały procesory i5 oraz 8 GHz pamięci RAM.

(akta kontroli tom II str. 90-91)

W okresie objętym kontrolą w DM SOS nr 1 przebywało łącznie 21 wychowanków, a długość ich pobytu wynosiła do 84 miesięcy i wynikała z pobieranej przez nich nauki w szkołach średnich oraz na wyższych uczelniach.

Spośród ośmiu wychowanków, którzy w kontrolowanym okresie opuścili DM SOS nr 1, wszyscy byli pełnoletni (w wieku 18-22 lat), jeden po 72 miesiącach ukończył studia inżynierskie, trzech po 48 miesiącach (jeden uzyskał zawód stolarza, jeden zakończył naukę w technikum natomiast jeden zakończył naukę w branżowej szkole I stopnia), dwóch po 36 miesiącach (jeden zakończył naukę w LO, natomiast jeden uzyskał zawód stolarza), jeden po 33 miesiącach opuścił DM SOS nr 1 w związku z nierealizowaniem obowiązku szkolnego natomiast jeden po 24 miesiącach

zakończył edukację na poziomie II klasy technikum. Spośród 13 wychowanków przebywających w DM SOS nr 1 na dzień 13.09.2021 r., czterech wychowanków zostało przyjętych 1.09.2021 r., jeden przebywał 12 miesięcy, trzech 24 miesiące, dwóch 36 miesięcy (uczeń III kl. liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, student Uniwersytetu), jeden 48 miesięcy (uczeń III kl. liceum ogólnokształcącego dla dorosłych) i dwóch 84 miesiące (studenci III roku Uniwersytetu).

(akta kontroli tom II str. 82-85)

Dyrektor Programu wyjaśnił, że przyczynami długiego przebywania podopiecznych w Placówce było: brak starań ze strony rodziców o odzyskanie praw rodzicielskich, kontynuowanie nauki w szkołach średnich, branżowych i na studiach wyższych oraz przygotowanie podopiecznych do samodzielnego życia, biorąc pod uwagę indywidualne możliwości psychofizyczne i zdrowotne. Wychowanków zgłaszano do Ośrodków Adopcyjnych, wraz z ich oświadczeniami o wyrażeniu lub braku zgody na zakwalifikowanie do przysposobienia.

(akta kontroli tom II str. 91)

2.3. Liczba dzieci w czasie zajęć opiekuńczo-wychowawczych pozostających pod opieką jednego wychowawcy stosownie do § 10 ust 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, nie przekraczała 14. Jeden wychowawca zatrudniony w DM SOS nr 1 kierował procesem wychowawczym nie więcej niż pięciorga dzieci. Liczba wychowanków podczas zajęć prowadzonych przez psychologa, stosownie do limitów określonych w § 10 ust. 3 ww. cytowanego rozporządzenia, nie przekraczała sześciu. Psycholog zatrudniony w DM SOS nr 1 w badanym okresie prowadził z wychowankami głównie zajęcia indywidualne, na podstawie których sporządzał dla wszystkich podopiecznych arkusze obserwacji psychologicznych.

W kontrolowanym okresie w DM SOS nr 1 pomocą psychologa objęto wszystkich podopiecznych. Skorzystali oni łącznie ze 146 porad/rozmów. Psycholog Placówki prowadził indywidualne zajęcia z doradztwa zawodowego, z których skorzystało sześciu podopiecznych.

Liczba wychowanków Domu Młodzieży SOS na początek lat 2019, 2020 wynosiła odpowiednio 24 i 25, a na koniec sierpnia 2020 r. – 24. Liczba wychowanków mieszkających aktualnie w DM SOS nr 1 według stanu na początek poszczególnych lat 2019; 2020 wynosiła odpowiednio 12 i 13. Liczba wychowanków DM SOS nr 1 według stanu na początek 2021 r wynosiła 12, a na dzień 1.09.2021 r. - 13. Wychowankowie Ci w dniu przyjęcia do DM SOS nr 1 byli w wieku od 14 do 17 lat.

W Domu Młodzieży SOS występowała znikoma fluktuacja pracowników. Stan wychowawców na początku 2019 r. wynosił dziewięć osób (8,5 etatu). W okresie do początku września 2020 r. dwie osoby odeszły na emeryturę, a jedna zmieniła stanowisko z wychowawcy na dyrektora, na ich miejsce zatrudniono trzy nowe osoby. Po wydzieleniu z początkiem września 2020 r. DM SOS nr 1 i DM SOS nr 2, stan zatrudnienia w DM SOS nr 1 wynosił pięć osób zatrudnionych na pięciu etatach, a na dzień 27.09.2021 r. sześć osób zatrudnionych na pięciu i pół etatu. Wychowawcy ci świadczyli pracę jedynie na rzecz DM SOS nr 1. Ponadto na rzecz DM SOS nr 1 oraz DM SOS nr 2 w kontrolowanym okresie pracował psycholog oraz pracownik socjalny zatrudnieni na podstawie umowy o pracę na pełny etat, co pozwoliło na dostosowanie oddziaływań do potrzeb dzieci tak, aby mogły one uzyskać realną pomoc. Liczba i wymiar pracy wychowawców zatrudnionych w DM SOS nr 1 pozwalały na zapewnienie opieki dzieciom zgodnie z zasadami określonymi w § 10 ust. 1 i 2, § 11 ust. 1 i 2 oraz § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

(akta kontroli tom II str. 82-85, 139, 187-288, 417)

Prowadzone w Placówce działania opiekuńczo-wychowawcze były specjalistycznymi działaniami z udziałem psychologa, wychowawców posiadających uprawnienia pedagogiczne. Działania te nie ograniczały się jedynie do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych dzieci lecz zapewniały dostosowanie oddziaływań do potrzeb dzieci oraz realną pomoc.

Wychowawcy prowadzili w grupach lub indywidualnie zajęcia usamodzielniające, wychowawcze, wyrównawcze, pomoc w nauce oraz zajęcia rekreacyjno-sportowe.

Działania podejmowane przez psychologa Placówki zawierały elementy terapii psychologicznej, naukę konstruktywnego rozładowywania napięć, frustracji i stresów. W ramach tych działań pracowano nad wzmacnianiem poczucia wartości podopiecznych i kształtowaniem adekwatnej samooceny. Praca psychologiczna polegała na indywidualnych i grupowych spotkaniach z podopiecznymi, rozmowach na temat bieżących trudności, omawianiu sytuacji trudnych, poradach i wsparciu. Zgłaszane przez podopiecznych trudności najczęściej dotyczyły: konfliktów w relacjach rówieśniczych, konfliktów z osobami dorosłymi (opiekunowie prawni, rodzice biologiczni), relacji z rodziną biologiczną, sfery szkolnej, zainteresowań i planów na przyszłość. Indywidualna praca psychologa odnotowywana była w arkuszach obserwacji psychologicznej. W razie potrzeb wykonywano badania psychologiczne, co zostało odnotowane w specjalnych arkuszach. Psycholog prowadził indywidualne zajęcia z doradztwa zawodowego.

Podopiecznym zorganizowano: całoroczne zajęcia z doradztwa zawodowego (w zajęciach udział wzięło sześciu podopiecznych), spotkania informacyjne dotyczące: wyboru opiekuna usamodzielnienia i omawiania Indywidualnego Programu Usamodzielnienia (11), możliwości uzyskania pomocy z PCPR/MOPR i Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce (dziewięciu), szkolenie z Ochrony Praw Dziecka i handlu ludźmi (pięciu), zajęcia dotyczące zaburzeń odżywiania (siedmiu), zajęcia z profilaktyki uzależnień „Młodość bez narkotyków” (pięciu) i szkolenie z Ochrony Praw dziecka – „Największe zagrożenia w Internecie” (10 podopiecznych). Zapewniono również pomoc specjalistyczną świadczoną przez specjalistów zewnętrznych: - terapeutyczną w postaci zajęć socjoterapeutycznych (z których skorzystało 15 wychowanków)³⁹, psychoterapeutyczną (jeden), terapeuty uzależnień (jeden), psychiatryczną (jeden) i doradcy zawodowego (jeden). Ponadto podopiecznym zapewniono opiekę specjalistyczną w postaci usług: ortodonta i stomatologa (z której skorzystało dziewięciu podopiecznych), chirurga (jeden), dietetyka (jeden), hematologa (jeden), dermatologa (dwóch), alergologa (jeden), endokrynologa (jeden) i okulisty (trzech).

W zakresie prowadzenia dla każdego podopiecznego karty udziału w zajęciach prowadzonych przez specjalistę, Dyrektor Programu wyjaśnił, że w DM SOS nr 1 psycholog prowadzi z podopiecznymi m.in. zajęcia z doradztwa zawodowego, które mają na celu pomoc w sporządzeniu dokumentu CV, naukę wyszukiwania ofert pracy i aplikowania dokumentów do wybranej oferty. Zajęcia dokumentowane są w postaci listy udziału w zajęciach. Wychowawca/pedagog prowadzi z podopiecznymi indywidualne zajęcia w postaci rozmów, które opisuje w dokumencie „Follow up”. Zajęcia terapeutyczne prowadzi specjalista zewnętrzny – psychoterapeuta, który dla każdego podopiecznego sporządza opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem jego funkcjonowania psychospołecznego i wskazówkami do dalszej pracy.

(akta kontroli tom II str. 106-107, 417)

³⁹ Dla każdego podopiecznego biorącego udział w zajęciach, sporządzony został opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem jego funkcjonowania psychospołecznego i wskazówkami do dalszej pracy.

W Placówce nie zatrudniono pracowników na stanowiskach pedagoga i terapeuty.

Dyrektor Programu wyjaśnił, że w DM SOS nr 1 zapewniono podopiecznym pomoc pedagogiczną poprzez wychowawców Placówki, pedagogów szkolnych oraz pedagogów w poradniach psychologiczno – pedagogicznych. Wszyscy wychowawcy posiadają wykształcenie pedagogiczne, spełniają warunki do bycia pedagogiem i faktycznie zadania pedagoga realizują. Zakres obowiązków na stanowisku wychowawcy odpowiadał zakresowi obowiązków pedagoga. Dokumentami potwierdzającymi realizację zdań pedagoga przez wychowawców w Domu Młodzieży SOS nr 1 były: dokument „Follow up”, protokoły z zespołów wspierających rozwój dziecka, które dotyczyły zaistniałych problemów i odbywały się przy udziale dziecka.

Pomocą pedagogiczną objęto wszystkich wychowanków DM SOS nr 1. Z uwagi na charakter i różnorodność tej formy pomocy oraz w związku z nieprowadzeniem kart udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagogów, nie można było ustalić liczby faktycznie udzielonych porad pedagogicznych.

(akta kontroli tom II str. 126 - 135)

Dyrektor Programu wyjaśnił, że kontrolowanym okresie, nie wystąpiła przerwa w funkcjonowaniu ani potrzeba zamknięcia DM SOS nr 1.

(akta kontroli tom II str. 106-107)

W zakresach czynności wychowawców i specjalistów⁴⁰, nie określano godzin, które powinni przeznaczyć na poszczególne czynności. W opisach stanowisk określono m.in. główne zadania i zakresy odpowiedzialności, do których należały: kierowanie rozwojem osobistym wychowanków⁴¹ stwarzanie możliwości kontaktów dzieci z rodziną biologiczną i społecznością, wspieranie młodzieży w nauce i rozwoju zawodowym⁴².

(akta kontroli tom II str. 187-285)

W DM SOS nr 1 nie wprowadzono regulacji wewnętrznych określających sposób sprawowania opieki nad dziećmi w godzinach nocnych. Analiza list dyżurów wychowawców za miesiące lipiec i grudzień 2019 r. i 2020 r. wykazała, że stosownie do § 11 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, zapewniono opiekę nad dziećmi w godzinach nocnych, na poziomie gwarantującym bezpieczeństwo każdego dziecka, poprzez sprawowanie opieki nad nie więcej niż 14 wychowankami przez jednego wychowawcę.

⁴⁰ Głównym celem pracy psychologa zgodnie z opisem stanowiska było wspieranie rozwoju dzieci poprzez bezpośrednią pracę psychologiczną z dziećmi, a także pomoc wychowawcom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych oraz realizowanie koncepcji pedagogicznej Programu SOS Wiosek Dziecięcych Lublin. Do głównych zadań należało diagnoza psychologiczna i określenie możliwości rozwojowych dzieci; organizacja oddziaływań profilaktycznych i terapeutycznych wobec dzieci; wspieranie wychowawców w kontekście zgłaszanych problemów z dziećmi.

⁴¹ W tym: uczestniczy aktywnie w procesie przejścia młodzieży do DM SOS nr 1, odpowiada za przygotowanie Planu Pomocy Dziecku lub Indywidualnego Programu Usamodzielnienia, uczestniczy w zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka i zapewnia realizację planu rozwoju z pełnym uczestnictwem wychowanka. Pomaga młodzieży w wyznaczaniu i realizowaniu ważnych celów życiowych, jest opiekunem prawnym jeśli wymaga tego sytuacja, stwarza i zabezpiecza bezpieczne środowisko opiekuńczo-wychowawcze dla wychowanków i buduje pozytywne relacje z każdym z nich. Słucha wychowanków i wspiera ich w konstruktywnym rozwiązywaniu problemów osobistych, społecznych. Sprawuje pieczę i uczy wychowanków prowadzenia zdrowego, higienicznego stylu życia, we współpracy i szacunku do innych, zapewnia emocjonalne wsparcie i kontakt z osobami usamodzielnionymi w zależności od ich potrzeb.

⁴² W tym: wykazuje inicjatywę, by zwiększyć potencjał wychowanka i zachęca go do brania odpowiedzialności za jego rozwój, interesuje się aktywnie życiem szkolnym i pozaszkolnym każdego wychowanka, obserwuje postępy wychowanków i motywuje ich do podejmowania pozytywnych zmian, przygotowuje wychowanków do samodzielnego poszukiwania pracy, nawiązuje kontakty z lokalnymi władzami i instytucjami, by wspierać wychowanków w poszukiwaniu pracy. Poszukuje możliwości pracy dla młodzieży, wspiera wychowanka w zapewnieniu stabilnego miejsca zamieszkania po opuszczeniu placówki: w poszukiwaniu stacji, pozyskaniu mieszkania z zasobów lokalnych w miejscu zamieszkania, w zakupie bądź remoncie mieszkania.

(akta kontroli tom II str. 289-292)

Według Dyrektora Programu wychowawcy zatrudnieni są w równoważnym systemie czasu pracy, co pozwala na zapewnienie wychowankom całodobowej opieki. Możliwość zatrudniania pracowników w różnych systemach czasu pracy, jak również pora nocna, obejmująca 8 godzin od 22 do 6, zawarte są w Regulaminie Pracy Stowarzyszenia SOS Wioski Dziecięce w Polsce. Osoby sprawujące opiekę w godzinach nocnych przeprowadzały obchód, co najmniej trzykrotnie w ciągu nocy. Fakt przeprowadzenia obchodu był odnotowany w zeszycie w pokoju wychowawców jedynie w sytuacjach wymagających podjęcia dodatkowych działań. Ponadto w takich przypadkach np. w sytuacji stwierdzenia nieobecności podopiecznego – wychowawca (sporządzał notatkę służbową dołączaną do teczki podopiecznego), informował Dyrektora Programu o zaistniałej sytuacji drogą mailową, telefonicznie lub SMS, podejmowano dalsze działania w zależności od sytuacji.

W okresie objętym kontrolą nie skierowano żadnych podopiecznych, przebywających w DM SOS nr 1, do Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii (MOS) ani do Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego (MOW). Od 1 września 2021 r. do DM SOS nr 1 została przyjęta jedna podopieczna, która jeszcze przed przyjęciem została umieszczona w MOW w Węgrzynie postanowieniem Sądu Rejonowego w Kraśniku z dnia 2 czerwca 2021 roku, wydanym podczas jej pobytu w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Rodzina SOS VII w Kraśniku.

W zakresie wpływu ograniczeń wprowadzonych od 11 marca 2020 r. w związku ze stanem epidemicznym Dyrektor Programu poinformował, że podopieczni zaadaptowali się do nowej rzeczywistości. W związku z koniecznością dostosowania się do obostrzeń młodzież zaczęła więcej czasu spędzać w swoim gronie. Wspólnie spędzali czas wolny na obiektach sportowych i rekreacyjnych mieszczących się na terenie Placówki – rozgrywali mecze piłki siatkowej i nożnej, uczęszczali na siłownię wewnętrzną i zewnętrzną, współorganizowali ogniska. Wychowawcy organizowali dla młodzieży seanse filmowe zarówno w Placówce jak i na terenie zielonym. Młodzież włączyła się w akcję szycia maseczek dla MOPR Lublin oraz w akcję krwiodawstwa. W obrębie wspólnot grali w gry planszowe, układali puzzle.

Trudnością dla podopiecznych we wspomnianym okresie był brak bezpośredniego kontaktu z rodziną biologiczną i wioskową. Wychowawcy i psycholog wspierali młodzież w tym trudnym okresie. Podopieczni utrzymywali z bliskimi kontakt telefoniczny oraz przez Internet. Na dzień dzisiejszy młodzież ma możliwość spotkań z rodziną biologiczną na terenie Placówki oraz urlopowania do miejsca zamieszkania rodziców i wiosek dziecięcych.

(akta kontroli tom II str. 107-108)

2.4. Analiza dokumentacji 12 wychowanków wykazała⁴³, że w DM SOS nr 1 dla każdego wychowanka prowadzono karty pobytu dziecka, arkusze badań i obserwacji psychologicznych. Nie prowadzono natomiast arkuszy badań i obserwacji pedagogicznych oraz kart udziału w zajęciach psychologicznych i pedagogicznych, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 3 i 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

Karty pobytu zawierały elementy określone w § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej. Wpisy w kartach były dokonywane z zachowaniem terminów wynikających z § 17 ust. 4 pkt 2 ww. rozporządzenia. Dotyczyły one aktualnych potrzeb i problemów wychowanków, identyfikowały trudności i definiowały działania zaradcze, nie były ogólne i lakoniczne oraz nie powtarzały się (nie były identyczne) przez kolejne miesiące.

⁴³ Badaniem objęto dokumentację 12 dzieci wskazanych w pkt. 2.1. niniejszego wystąpienia.

Arkusze badań i obserwacji psychologicznych prowadzone były jednolicie⁴⁴. Zapisów w nich dokonywano raz na dwa miesiące w przypadku podopiecznych dobrze funkcjonujących, raz w miesiącu dla podopiecznych przeciętnie funkcjonujących, więcej niż raz w miesiącu dla podopiecznych wykazujących różnego rodzaju trudności.

W ramach zajęć prowadzonych z wychowankami psycholog prowadził m.in. rozmowy wspierające, doradztwo zawodowe. Dokumentacja pracy psychologa była prowadzona na bieżąco, w sposób usystematyzowany, spójny. Dokumentacja ta nie zawierała natomiast kart udziału w zajęciach psychologa. Na podstawie dokumentacji pracy psychologa można było ustalić, jakie działania podejmował psycholog oraz, że służyła okresowej ocenie sytuacji dziecka.

W Domu Młodzieży SOS nr 1 prowadzono kartę udziału w zajęciach terapeutycznych, którymi kieruje specjalista zewnętrzny – psychoterapeuta. Dla każdego podopiecznego biorącego udział w zajęciach sporządzano opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem jego funkcjonowania psychospołecznego i wskazówkami do dalszej pracy.

Zgodnie z § 17 ust. 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej dla DM SOS nr 1 prowadzono ewidencję dzieci, która zawierała wymagane elementy, tj.: imię i nazwisko dziecka, datę i miejsce urodzenia, adres ostatniego miejsca zamieszkania oraz aktualny adres zamieszkania rodziców dziecka lub jego opiekunów prawnych.

(akta kontroli tom II str. 293-300)

2.5. Składy powoływanych w DM SOS nr 1 zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka spełniały wymagania określone w art. 137 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej. Składały się m.in. z: dyrektora, pracownika socjalnego, psychologa, wychowawcy DM SOS nr 1 kierującego procesem wychowawczym dziecka, przedstawiciela organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, asystenta rodziny, wychowawcy Wioski Dziecięcej SOS (matka wioskowa). Ponadto na posiedzenia zespołu zapraszano m.in. rodziców z ograniczonymi prawami rodzicielskimi, przedstawicieli PCPR-ów, Sądów.

Badanie dokumentacji 12 podopiecznych DM SOS nr 1⁴⁵, wykazało m.in., że:

- posiedzenia Zespołu odbywały się po przyjęciu dziecka do Placówki, bądź w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka (skreślenie wychowanka z listy podopiecznych), a także nie rzadziej niż raz na pół roku. Posiedzeń Zespołu nie zwoływano dla wychowanków mających ukończone 18 lat, z wyjątkiem posiedzeń poprzedzających skreślenie wychowanka z listy podopiecznych;
- w posiedzeniach Zespołu uczestniczyli: dyrektor, wychowawcy, psycholog, pracownik socjalny (art. 137 ust. 1) oraz w niektórych przypadkach pracownik MOPR Lublin, rodzic biologiczny, pracownik PCPR- u;
- trzech dorosłych wychowanków uczestniczyło w posiedzeniach Zespołu poprzedzających skreślenie wychowanków z listy podopiecznych DM SOS nr 1. Wychowankowie niemający ukończonych 18 lat nie uczestniczyli w posiedzeniach Zespołów;
- wszystkie oceny Zespołu zostały sporządzone terminowo (tj. nie rzadziej, niż co pół roku);

⁴⁴ Zawierały one: imię i nazwisko wychowanka, datę spotkania, charakter spotkania, zgłaszane problemy, rodzaj kontaktu, tematy poruszane na sesji, uwagi.

⁴⁵ Badaniem objęto dokumentację 12 dzieci wskazanych w pkt. 2.1. niniejszego wystąpienia.

- oceny zawierały podpisy wszystkich osób oceniających oraz daty ich sporządzenia;
- w protokołach z posiedzeń zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w DM SOS nr 1 zawarto szczegółowe opinie we wszystkich wymaganych przez art. 136 ustawy o pieczy zastępczej zakresach;
- każdorazowo dokonywano analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem, celem ich ewentualnej modyfikacji;
- stosowanie do art. 138 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej Zespół formułował na piśmie wnioski dotyczące zasadności dalszego pobytu dziecka w Placówce i przesyłał je do sądu.

(akta kontroli tom II str. 301-351)

Dyrektor Programu wyjaśnił, że: w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w DM SOS nr 1 niepełnoletni podopieczni nie brali bezpośredniego udziału, ponieważ nie wyrażali na to zgody. Młodzież została wysłuchana przez wychowawcę prowadzącego, który podczas posiedzenia Zespołu ds. oceny sytuacji dziecka przedstawiał stanowisko podopiecznego. PPD jest opracowywany przez wychowawcę wspólnie z podopiecznym i zakłada cele oraz działania do realizacji uwzględniające jego potrzeby. Pełnoletni podopieczni opuszczający Placówkę uczestniczą w zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka podsumowujących całokształt funkcjonowania młodego dorosłego oraz omawiających plany dotyczące jego życia po opuszczeniu Placówki.

(akta kontroli tom II str. 137)

2.6. Wszyscy podopieczni objęci badaniem w dniu przyjęcia do DM SOS nr 1 mieli co najmniej 14 lat i złożyli oświadczenia, że nie wyrażają zgody na zakwalifikowanie do przysposobienia⁴⁶. Oświadczenia te DM SOS nr 1 przesłał wraz z informacją o przyjęciu niepełnoletnich wychowanków z uregulowaną sytuacją prawną do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Ośrodka Adopcyjnego.

W związku z brakiem zgody niepełnoletnich, którzy ukończyli lat 13, na przysposobienie zespoły do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka, sporządzały opinie, o których mowa w przepisie art. 139a ustawy o pieczy zastępczej, jedynie dotyczące kontaktów dziecka z rodziną biologiczną i wpływie tych kontaktów na dziecko⁴⁷.

(akta kontroli tom II str.79, 91, 352-354)

2.7. Prawa dziecka, obowiązki i uprawnienia wychowanków DM SOS nr 1 zostały zawarte w dokumentach wewnętrznych m.in. „Polityce Ochrony Dziecka” – opierającej się m.in. na Konwencji o prawach dziecka uchwalonej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, „Regulaminie organizacyjnym placówki opiekuńczo-wychowawczej Dom Młodzieży SOS nr 1 funkcjonującej w ramach Programu SOS Wiosek dziecięcych Lublin”, „Zasadach pobytu w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego – Dom Młodzieży SOS nr 1”.

Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora Programu, treści zawarte ww. uregulowaniach zostały przekazane do wiadomości wychowanków w formie ustnej i pisemnej, poprzez indywidualne i grupowe rozmowy wychowawców z podopiecznymi, przekazanie podopiecznym dokumentów do zapoznania się. Obowiązujące Zasady były potwierdzone podpisami pracowników.

⁴⁶ Zgodnie z art. 118 § 1 ustawy z dnia 15 lutego 1964 Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359) do przysposobienia potrzebna jest zgoda przysposobianego, który ukończył lat 13.

⁴⁷ W protokołach z posiedzenia zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka, w pozycjach dotyczących pozostałego zakresu określonego w art. 139a ust. 1 ustaw o pieczy zastępczej wpisywano „nie dotyczy”.

W trakcie przeprowadzonych oględzin ustalono, że w DM SOS nr 1 na tablicy ogłoszeń znajdowała się informacja z numerem telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży oraz z dziecięcym telefonem zaufania Rzecznika Praw Dziecka.

Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora Programu, pracownicy DM SOS nr 1 informowali dzieci o ich prawach, instytucjach zajmujących się sprawami dzieci i aktach prawnych traktujących o prawach dzieci. Corocznie jesienią w okolicach Ogólnopolskiego Dnia Praw Dziecka wychowawcy przeprowadzali szkolenie z dziećmi i młodzieżą pełnoletnią z Ochrony Praw Dziecka. Na szkoleniach podopieczni byli informowani m.in. o różnego rodzaju zagrożeniach oraz instytucjach, w których mogą uzyskać pomoc. Po szkoleniu podopieczni podpisywali listę obecności. W 2020 r. z uwagi na COVID-19 szkolenie odbyło się w formie prezentacji i było przesyłane na adresy e-mailowe dzieci i młodzieży. Na tablicy ogłoszeń znajdującej się w części wspólnej umieszczono numery telefonów: Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka i Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży, a na tablicy ogłoszeń w pokoju wychowawców dodatkowo numer telefonu do Biura Rzecznika Praw Dziecka, numer telefonu do Rejonowego Komisarzatu Policji i numery alarmowe do służb ratunkowych. Podopieczni byli informowani o powodach podejmowania restrykcyjnych działań mających na celu zapewnienie im bezpieczeństwa zdrowotnego w związku z COVID-19. W dniu 20.04.2020 r. odbyło się spotkanie Dyrektora DM SOS z podopiecznymi dotyczące nowych decyzji rządu obowiązujących od dnia 20.04.2020 r. i wewnętrznych ustaleń odnośnie funkcjonowania Placówki w sytuacji pandemii (lista obecności). Aktualne zarządzenia były umieszczane na tablicy ogłoszeń w części wspólnej i drzwiach wejściowych do DM SOS nr 1. Instrukcje sanitarno-epidemiologiczne (mycie rąk, zakładanie maseczki) były umieszczone w każdej wspólnocie. Ogólne informacje związane z pandemią COVID-19 wisiały na tablicy ogłoszeń w części wspólnej. Wspólnoty zostały zaopatrzone w płyny dezynfekujące.

(akta kontroli tom II str. 90, 101-103)

2.8. Podejmowane w DM SOS nr 1 działania reintegracyjne polegały m.in. na ustaleniu zarówno w diagnozach psychofizycznych dziecka oraz PPD głównego problemu zaburzającego relacje rodzinne i przyczyn umieszczenia dziecka w Placówce; rozpoznaniu sytuacji psychospołecznej rodziny oraz więzi emocjonalnej i wzajemnych relacji między dzieckiem a rodzicami oraz między dzieckiem a rodzeństwem, sprawdzeniu warunków materialnych, mieszkaniowych i sytuacji zdrowotnej rodziny dziecka; zapraszaniu rodziców na posiedzenia stałego zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka; kontaktowaniu się z instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny i ustalaniu w oparciu o uzyskane informacje aktualnej sytuacji rodziny.

Spośród 12 wychowanków, których dokumentację objęto analizą⁴⁸, działaniami reintegracyjnymi skierowanymi bezpośrednio na powrót wychowanka do rodziny biologicznej, nie objęto żadnego z nich. We wszystkich analizowanych przypadkach brak było możliwości powrotu dziecka do rodziny⁴⁹, z powodu uzyskania przez wychowanka pełnoletności, nieinteresowania się rodziców jego losem, niewnoszenia przez rodziców o odzyskanie władzy rodzicielskiej.

(akta kontroli tom II str. 5-7, 150-160, 340-347)

Dyrektor Programu wyjaśnił, że w DM SOS nr 1 od 2019 r. nie było podjętych działań reintegracyjnych, żadne dziecko nie powróciło do rodziny biologicznej. W okresie objętym kontrolą, 17 dzieci nie było objętych działaniami reintegracyjnymi

⁴⁸ Badaniem objęto dokumentację 12 dzieci wskazanych w pkt. 2.1. niniejszego wystąpienia.

⁴⁹ Uwagi w tym zakresie ujęto zarówno w diagnozach psychofizycznych dziecka jak również protokołach z posiedzeń zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka.

z powodu: braku starań rodziców o odzyskanie praw rodzicielskich, możliwości psychofizycznych rodziców (choroba psychiczna rodzica - czworo, uzależnienie od alkoholu - sześcioro), brak kontaktu z rodzicem biologicznym (miejsce pobytu rodzica nie jest znane - czworo, rodzic nie chce utrzymywać kontaktu z dzieckiem - dwoje), czwórka rodziców współpracuje z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, w tym jeden asystent rodziny (praca z rodziną nie jest prowadzona pod kątem powrotu dziecka do rodziny biologicznej, tylko poprawnego funkcjonowania rodzica w środowisku). Ponadto poinformował, że w kontrolowanym okresie pracownicy DM SOS nr 1 nie uczestniczyli w szkoleniach i studiach podyplomowych w zakresie reintegracji. Na brak szkoleń i studiów miała wpływ sytuacja związana z pandemią, duże zaangażowanie pracowników w proces zmian związanych z przekształceniem w ramach deinstytucjonalizacji. W związku z przekształceniem w Domu Młodzieży SOS nr 1 spośród sześciu zatrudnionych wychowawców – czterech zostało przyjętych do pracy w kontrolowanym okresie i priorytetem było wdrożenie tych pracowników do pracy w Placówce.

(akta kontroli tom II str. 99)

2.9. Analiza dokumentacji sześciu wychowanków wykazała, że w DM SOS nr 1 podejmowano działania zmierzające do ich usamodzielnienia. Polegały one m.in. na stworzeniu im warunków do zdobycia wykształcenia oraz zawodu. Wychowankowie DM SOS nr 1 żyją i wychowują się we wspólnotach składających się maksymalnie z pięciu osób. W ramach wspólnoty podopieczni samodzielnie uczyli się radzić sobie z podstawowymi obowiązkami życia codziennego, tj. samodzielnie pod okiem wychowawcy przygotowywali posiłki, robili zakupy, prali, prasowali, sprząтали, dbali nawzajem o siebie. Wychowankowie angażowani byli również do różnego rodzaju prac porządkowych, drobnych napraw i remontów.

We wszystkich przypadkach w ustawowym terminie wyznaczono opiekunów usamodzielnienia i opracowano indywidualne programy usamodzielnienia, zawierające elementy wymienione w art. 145 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej oraz ukierunkowane na zdobywanie uprawnień. W programach tych objęto działania dotyczące nauki samodzielnego funkcjonowania: zdobywania wykształcenia i umiejętności praktycznych, poprzez kursy prawa jazdy lub inne kursy umożliwiające zdobycie albo podwyższenie kwalifikacji/umiejętności zawodowych. Indywidualne programy usamodzielnienia opracowane zostały, na co najmniej 13 miesięcy przed uzyskaniem przez wychowanka pełnoletności.

(akta kontroli tom II str. 353-415)

Dyrektor Programu wyjaśnił, że w ramach przygotowania do usamodzielnienia podopieczni mieszkają w małych wspólnotach, 4-5 osobowych, gdzie opiekę sprawuje wychowawca – opiekun, co sprzyja nawiązywaniu bliskich relacji, stwarza ciepłą, rodzinną atmosferę oraz daje poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji. Po rozpoznaniu indywidualnych potrzeb podopiecznego, wychowawca określa obszary do pracy z dzieckiem takie jak: wdrażanie do dbałości o własne zdrowie fizyczne i psychiczne, preferowanie zdrowego stylu życia; higiena snu, prawidłowe odżywianie, dbałość o higienę osobistą, rozwój psycho – seksualny; nauka planowania i robienia zakupów żywnościowych, środków czystości ubraniowych i gospodarstwa domowego; uczenie i rozwijanie umiejętności z zakresu: gotowania, pieczenia, prania, prasowania, sprzątania; kształtowanie poczucia estetyki otoczenia i wdrażanie do wykonywania drobnych napraw i prac remontowych we wspólnocie (malowanie i szpachlowanie pokoi, drobne naprawy hydrauliczne, montaż rolet okiennych, itp.); motywowanie do samodzielnego załatwiania spraw w urzędach, zakładach opieki zdrowotnej oraz poruszania się po mieście; inicjowanie zachowań pożądanych w relacjach rówieśniczych i z dorosłymi; uczenie konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, uczenie zachowań asertywnych, wzmacnianie postaw

altruistycznych, zachęcanie do uczestnictwa w akcjach wolontarystycznych na terenie Placówki i w szkole. Ponadto wyjaśnił, że wychowawca oraz pracownicy wspierający rozwój dziecka przygotowują młodzież do samodzielności oraz wyposażają ich w takie umiejętności, które pozwalają radzić sobie w dorosłym życiu, przyjmować odpowiedzialność za siebie i innych, planować i realizować cele zawodowe i osobiste, właściwie gospodarować pieniędzmi, a w przyszłości podjąć pracę zarobkową i prawidłowo funkcjonować w środowisku w oparciu o ogólnie przyjęte normy i zasady społeczne.

(akta kontroli tom II str. 96-97)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nie prowadzono obligatoryjnych dla każdego dziecka arkuszy badań i obserwacji pedagogicznych, co było niezgodne z § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

Dyrektor Programu wyjaśnił, że w DM SOS nr 1 nie prowadzono arkuszy obserwacji w obszarze pedagogicznym. Sytuacja każdego dziecka jest szeroko opisana w Planach Pomocy Dziecku, natomiast działania pedagogiczne realizowane są poprzez spotkania zespołów wspierających rozwój dziecka, które dotyczą zaistniałych problemów i odbywają się z jego udziałem. Poinformował, że przedmiotowe arkusze badań i obserwacji pedagogicznej będą sporządzane przez wychowawców zgodnie ze zaktualizowanym zakresem obowiązków wychowawcy. W opisie stanowiska wychowawcy w części: Główne zadania (w obszarach) i zakres odpowiedzialności, dopracowano zakres zadań poprzez zmianę tytułu punkt IV. z „Wypełnia obowiązki administracyjne i zarządzające” na „Wypełnia obowiązki administracyjne, zarządzające i pedagogiczne” oraz dopisanie w trzecim tirecie do: „Przygotowuje i prowadzi dokumentację każdego wychowanka, zgodnie z wymaganiami Stowarzyszenia SOS i przepisami krajowymi, w tym: kartę pobytu dziecka, plan pomocy dziecku i modyfikację” słów „arkusz badań i obserwacji pedagogicznych”.

(akta kontroli tom II str. 126-135)

2. Nie prowadzono kart udziału dziecka w zajęciach psychologa, pomimo faktycznego prowadzenia takich zajęć w postaci zarówno rozmów wspierających jak i doradztwa zawodowego, co było niezgodne z § 17 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

Dyrektor Programu wyjaśnił, że indywidualna praca psychologa odnotowywana była w arkuszach obserwacji psychologicznej. W razie potrzeb wykonywano badania psychologiczne, co również zostało odnotowane w specjalnych arkuszach.

(akta kontroli tom II str. 417-418)

3. Nie prowadzono kart udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagogów, pomimo faktycznego prowadzenia w grupach lub indywidualnie zajęć usamodzielniających, wychowawczych, wyrównawczych, zajęć rekreacyjno-sportowych, czy mających pomóc w nauce wychowankom, co było niezgodne z § 17 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

Zgodnie z wyjaśnieniem Dyrektora Programu, zajęcia prowadzone przez pedagogów dokumentowane były protokołami z zespołów wspierających rozwój dziecka, które dotyczą zaistniałych problemów i odbywają się przy udziale dziecka oraz dokumentami „Follow up”.

(akta kontroli tom II str. 106-107, 126 – 135, 417-418)

4. W sporządzanych przez psychologa diagnozach psychofizycznych dziecka, nie zawarto wymaganych w § 14 ust. 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, wskazań dotyczących pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Dyrektor Programu wyjaśnił, że psycholog sporządzając diagnozę psychofizyczną opiera się m.in. na postanowieniu Sądu Rodzinnego, w którym zawarta jest decyzja o umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego oraz na decyzji Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w programie SOS Wiosek Dziecięcych Biłgoraj lub Kraśnik. Z uwagi na ww. psycholog nie zawierał wskazań do pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. Głównym obszarem pracy z dzieckiem jest przygotowanie podopiecznego do usamodzielnienia oraz praca z rodziną biologiczną dziecka.

(akta kontroli tom II str. 417)

OCENA CZĄSTKOWA

W DM SOS nr 1 dla każdego dziecka sporządzono diagnozy psychofizyczne i plany pomocy, a prowadzone zespoły do spraw okresowej sytuacji dziecka dokonywały analizy sytuacji dziecka, stosowanych metod pracy pozwalających na ukierunkowanie dalszej pracy z dzieckiem. Wyniki analiz pozwoliły na dostosowanie planowanych działań do potrzeb i realizowanego celu, którym było usamodzielnienie się wychowanka.

Liczba wychowawców i specjalistów pracujących w Placówce, ich wymiar czasu i system pracy, pozwalał na zapewnienie wychowankom całodobowej nieprzerwanej opieki, na poziomie gwarantującym bezpieczeństwo każdego dziecka. Sprawowana opieka w godzinach nocnych odpowiadała przyjętym założeniom i regulacjom ustawowym w tym zakresie.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczące braku arkuszy badań i obserwacji pedagogicznych, kart udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa/pedagoga oraz niezawierania w diagnozach psychofizycznych wskazań dotyczących pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, nie miały wpływu, na jakość wykonywanych prac opiekuńczo - wychowawczych. Stosowne analizy pedagogiczne dokonywał Zespół ds. okresowej oceny, co znajdowało wyraz w treści protokołów z jego posiedzeń. Udział w zajęciach prowadzonych przez pedagoga dokumentowany był w dokumencie Follow up oraz w protokołach z zespołów wspierających rozwój dziecka.

OBSZAR

3. Działania w domu dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19.

Opis stanu faktycznego

3.1. Dyrektor Krajowego Stowarzyszenia zarządzeniem nr 5/2020 z dnia 27.03.2020 r.⁵⁰ wprowadził pięć procedur, w tym dwie dotyczące DM SOS. Według procedury nr 3, gdy dziecko w placówce typu socjalizacyjnego i interwencyjnego jest podejrzane o zakażenie koronawirusem, należało m.in.: podjąć działania i poinformować dyrektora placówki i powiatową stację sanitarno-epidemiologiczną, w przypadku nasilenia się objawów zadzwonić pod numer alarmowy 112, podjąć działania zapobiegające rozprzestrzenianiu się choroby. Wskazano też czynności do wykonania, m.in. oprócz ww. wskazanych działań, należało poinformować o tym zdarzeniu wszystkich pracowników placówki i dzieci, dokonać analizy kontaktów podejrzanego o zakażenie z innymi osobami spoza placówki, powiadomić rodzinę

⁵⁰ W sprawie wprowadzenia procedury postępowania w sytuacji podejrzenia zakażenia.

pochodzenia dziecka oraz przekazać informację służbom o kontaktach zewnętrznych dziecka. W przypadku kwarantanny całej placówki należało zapewnić warunki ochrony zdrowia osoby z objawami i pozostałych osób, poinformować rodziny wszystkich dzieci objętych kwarantanną.

Procedura nr 5 dotyczyła sytuacji, gdy dziecko w jednej z form pieczy zastępczej SOS jest hospitalizowane z podejrzeniem zakażenia koronawirusem. W DM SOS nie odnotowano żadnego przypadku hospitalizowania podopiecznego.

W ww. procedurach osobą odpowiedzialną za podjęcie działań lub wykonanie czynności był dyrektor Placówki oraz wychowawca dyżurujący.

Zarządzeniami nr 17/2020 z 14.10.2020 r. oraz nr 19/2020 z 27.10.2020 r. Dyrektora Krajowego Stowarzyszenia wprowadzono zasady dla pracowników i współpracowników Stowarzyszenia w kontekście COVID-19. Zarządzenia dotyczyły organizacji pracy pracowników Stowarzyszenia w placówkach, wprowadzono też wytyczne dot. wyjazdów służbowych, wyjazdów prywatnych, spotkań i szkoleń wewnętrznych. Dyrektor Programu, powołując się na ww. zarządzenie nr 17/2020 wydał zarządzenie nr 3/2020 z dnia 16.10.2020 r. w sprawie wprowadzenia zasad dla pracowników i współpracowników Stowarzyszenia z uwagi na COVID-19. Wprowadził m.in.: obowiązek prowadzenia kart monitoringu codziennych prac porządkowych, codzienną rotacyjną dezynfekcję pomieszczeń lampami wirusobójczymi w DM SOS nr 1, ograniczenie wyjazdów podopiecznych, organizację korepetycji i zajęć wyłącznie w trybie online oraz obowiązek codziennego raportowania o stanie zdrowia podopiecznych (pracownika socjalnego i dyrektora Programu) i Sanepidu w soboty, niedziele i święta.

Placówka DM SOS nr 1 zapewniała opiekę całodobową. Procedury postępowania w celu ochrony przed zakażeniem, były realizowane w następujący sposób: dyrektor Placówki uzyskał informację o podejrzeniu zakażenia podopiecznego od wychowawcy w dniu 30.10.2020 r. (utrata smaku, złe samopoczucie), dyrektor poinformował służby (m.in. Sanepid, MOPR), podopieczny został umieszczony w izolatce, poinformowano Dyrektora Krajowego Stowarzyszenia, zebrano informacje dot. kontaktów podopiecznego z innymi osobami, podopieczni ze wspólnoty zamieszkiwanej przez osobę podejrzaną zostali zatrzymani we wspólnocie do wyjaśnienia sytuacji, postępowanie zgodnie z zaleceniami służb – wykonanie testów (4.11.2020 r. - wynik pozytywny), dalsze postępowanie zależne od zaleceń służb, podopieczny izolowany był do 11.11.2020 r. W tym okresie dostarczano podopiecznemu niezbędne artykuły spożywcze i higieniczne oraz zapewniono wsparcie psychologiczne.

(akta kontroli tom I str. 454-475, 559-564, 567)

Dyrektor Programu wyjaśnił, że w DM SOS nr 1 wprowadzono od 16.10.2020 r. karty dyżurów dezynfekcji⁵¹ i są one prowadzone do dnia dzisiejszego. Wychowawcy w zeszycie kontaktowym znajdującym się w pokoju wychowawców zapisywali pomiary temperatury podopiecznych⁵² (od 30.03.2020 r. zeszyt ten jest prowadzony do dnia dzisiejszego), informowali o niepokojących zdarzeniach Dyrektora. W przypadku podejrzenia zakażenia koronawirusem u podopiecznego/-ej przeprowadzono testy, otrzymane z Biura Krajowego Stowarzyszenia. W przypadku niejednoznacznego wyniku testu kasetowego zgłaszano podejrzenie do Sanepidu (telefonicznie) z prośbą o wykonanie wymazu i wykonanie testu. Udostępnione zostało jedno z mieszkań gościnnych (w DM SOS nr 2) na izolatkę, gdzie podopieczny z podejrzeniem zakażenia koronawirusem mógł przebywać, a także kontynuować naukę zdalną. Dyrektor Programu wyjaśnił, że uzyskał deklarację od pracowników pedagogicznych, którzy – w przypadku wystąpienia konieczności

⁵¹ Zarządzeniem wewnętrznym Dyrektora Programu nr 3/2020 z dnia 16.10.2020 r.

⁵² Na podstawie polecenia Dyrektora Programu przekazanego drogą mailową.

izolacji w Placówce – mogliby przejąć dyżury i przebywać przez dłuższy wymagany okres izolacji z podopiecznymi.

(akta kontroli tom I str. 559-564)

Według wyjaśnień Dyrektora Programu w Placówce nie miała miejsca sytuacja, że w przypadku choroby wychowawcy pozostali pracownicy nie przyszli do pracy. Podopieczni mieli zapewnioną ciągłą opiekę. Dodatkowo, działając asekuracyjnie, została ustalona lista osób (wychowawców) gotowych do podjęcia długotrwałej izolacji z podopiecznymi w razie takiej konieczności. Gotowość wsparcia w organizacji opieki zgłosili także pracownicy PWD „Jutrzenka”, funkcjonującej w ramach Programu.

Według informacji uzyskanej od Dyrektora Programu w roku 2020 do Placówki przyjęto jedną podopieczną w dniu 1 września – miała miejsce szczegółowa obserwacja stanu zdrowia dziecka, codzienne wieczorne mierzenie temperatury ciała, wychowawca prowadzący przeprowadził z dzieckiem rozmowę uświadamiającą o zagrożeniach związanych z COVID-19 i zachowaniu środków ostrożności (ograniczenie wyjść poza teren Placówki do niezbędnego minimum, ograniczenie spotkań koleżeńskich, zachowanie higieny rąk, zasłanianie ust i nosa w miejscach publicznych). Działania podjęte w sytuacji powrotu dziecka po samowolnym opuszczeniu Placówki (ucieczki): mierzenie temperatury ciała, rozmowa wychowawcy dyżurnego z podopiecznym na temat stanu zdrowia osób, z którymi przebywał, rozmowa wychowawcy prowadzącego z podopiecznym na temat zagrożeń, jakie niesie kontakt z innymi osobami podczas samowolnego opuszczenia Placówki i narażanie innych podopiecznych i pracowników na ryzyko zarażenia wirusem, prośba o pozostanie podopiecznego w obrębie swojej wspólnoty, zakaz przemieszczania się po innych wspólnotach, budynkach, kontakt telefoniczny z osobami bliskimi, u których przebywał podopieczny z zapytaniem o sytuację COVID-19.

Wydzielone miejsce odbywania kwarantanny znajdowało się w mieszkaniu (składającym się z: pokoju, łazienki, przedpokoju i kuchni) usytuowanym na parterze budynku⁵³. Pomieszczenie to posiadało oddzielne wejście.

W DM SOS (po przekształceniu DM SOS nr 1) wystąpił jeden przypadek zakażenia COVID-19 wśród młodzieży, natomiast wśród pracowników trzy przypadki zakażenia COVID-19 (jeden wśród wychowawców natomiast dwa wśród kadry wspomagającej rozwój dziecka).

Do 31.08.2021 r. żaden z podopiecznych Domu SOS i DM SOS nr 1 nie przebywał w MOS/MOW.

(akta kontroli tom I str. 307-313, 559-564)

W zakresie trudności w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych w okresie pandemii Dyrektor wyjaśnił: 1) w związku z tym, że nie wszyscy podopieczni posiadali komputer, została im udostępniona sala komputerowa w Placówce wsparcia dziennego, sukcesywnie pozyskiwano laptopy; 2) w początkowej fazie pandemii wystąpił problem z przepustowością łącza internetowego i zaistniała potrzeba jej poprawy; 3) z uwagi na prowadzenie przez szkoły zajęć on-line na różnych platformach, podopieczni mieli problem z dostosowaniem się do wymagań poszczególnych nauczycieli; 4) niektórzy podopieczni mieli problem z przystosowaniem się do nauki w formie on-line; 5) ograniczenia związane z możliwością bezpośredniego kontaktu z grupą rówieśniczą, rodziną biologiczną i osobami bliskimi dla podopiecznych; 6) ograniczono/zawieszono zajęcia sportowo-rekreacyjne, specjalistyczne, kursy zawodowe i korepetycje, wyjazdy podczas ferii

⁵³ DM SOS nr 2.

zimowych, wyjścia kulturalne. Brak możliwości atrakcyjnego spędzania wolnego czasu poza Placówką; 7) trudności z leczeniem specjalistycznym; 8) trudności w realizacji zakupów w ramach budżetów młodzieżowych; 9) ograniczenia możliwości udziału: pracowników Sądów, PCPR, MOPR, rodziców biologicznych z ograniczoną władzą rodzicielską w zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka (udział zdalny); 10) ograniczenie organizacji zespołów pedagogicznych do formy zdalnej.

(akta kontroli tom I str. 307-313)

3.2. Placówka realizowała wskazówki i zalecenia związane z postępowaniem w sytuacji epidemicznej, które otrzymała od innych podmiotów.

1. Dyrektor MOPR w dniu 11.03.2020 r. poinformował Dyrektora DM SOS, że Zastępca Prezydenta Miasta Lublin w związku z wystąpieniem przypadków zakażenia koronawirusem, w celu zapobieżenia rozprzestrzeniania się wirusa i zabezpieczenia dzieci oraz pracowników placówek, wprowadził zakaz odwiedzin osób z zewnątrz. W związku z powyższym Dyrektor DM SOS 11.03.2020 r. wydał zarządzenie wewnętrzne nr 2/2020, w którym wprowadził zakaz odwiedzin w Domu Młodzieży, ograniczył do minimum wyjścia młodzieży (tylko w nagłych i niezbędnych przypadkach), wprowadził zakup artykułów spożywczych dla wspólnot na dłuższy okres wyłącznie środkami transportu Domu Młodzieży, nakazał częste mycie rąk oraz używanie płynów antybakteryjnych, powołując się na zalecenia MOPR po spotkaniu z Zastępcą Prezydenta Miasta Lublin;

2. MOPR w dniu 6.04.2020 r. przekazał instrukcję Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej⁵⁴, skierowaną do podmiotów pieczy zastępczej, zwłaszcza placówek opiekuńczo-wychowawczych w związku z rozprzestrzenianiem się choroby COVID-19, m.in. dotyczącą zasad powrotu podopiecznych z MOW/MOS i zawierającą wytyczne do nauki zdalnej. DM SOS zapewnił podopiecznym możliwość nauki zdalnej przez udostępnienie im sali komputerowej wyposażonej w komputery z dostępem do Internetu oraz niezbędne urządzenia (drukarka, skaner) od początku obowiązywania nauki zdalnej. W DM Młodzieży SOS nie było podopiecznych umieszczonych w MOW lub MOS;

3. Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie 23.04.2020 r. poinformował, że w związku z dużym ryzykiem transmisji zakażeń wywołanych koronawirusem SARS CoV-2 m.in. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, skierowanym do starostów, prezydentów miast i burmistrzów w celu ochrony przed zakażeniem COVID-19 podopiecznych i pracowników rekomendował m.in. wprowadzenie rotacyjnego systemu pracy w placówkach (zalecany 14-dniowy system pracy), wprowadzenie badań personelu (szybkie testy) w kierunku zakażenia wirusem SARS CoV-2 przed rozpoczęciem pracy, wprowadzenie badań na obecność wirusa SARS CoV-2 przed przyjęciem osoby do miejsca zbiorowego pobytu, wyznaczenie koordynatora medycznego w placówce, którego zadaniem będzie współpraca z PPIS, zapewnienie w placówce izolátky dla osób chorych lub podejrzanych o zakażenie, wprowadzenie i bezwzględne egzekwowanie zakazu odwiedzin w placówce, wprowadzenie codziennego, dwukrotnego pomiaru temperatury ciała oraz stała współpraca z PPIS.

Realizując powyższe zalecenia, Dyrektor DM SOS wprowadził rotacyjny system pracy pracowników administracyjnych oraz pracę zdalną. Przyjętą we wrześniu 2020 r. podopieczna z innej placówki podlegającej Stowarzyszeniu została przebadana testem kasetowym (wynik ujemny). W Placówce został wyznaczony koordynator medyczny – asystent dyrektora ds. administracyjnych. Utworzono izolatkę dla chorych lub podejrzanych o zakażenie. Wprowadzono także zakaz

⁵⁴ Otrzymałą za pośrednictwem LUW, pismem z dnia 3 kwietnia 2020 r.

odwiedzin w Placówce zarządzeniem nr 2/2020 z dnia 11.03.2020 r. Dwukrotnie w ciągu dnia dokonywano pomiaru temperatury ciała podopiecznych od 1.04.2020 r. oraz współpracowano z PPIS.

4. Dyrektor MOPR 27.04.2020 r., poprosił dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych w Lublinie o wyznaczenie koordynatorów działań związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, których obowiązkiem będzie stały kontakt z pracownikiem Wydziału Zdrowia i Profilaktyki Urzędu Miasta w Lublinie (dalej: UM Lublin). W DM SOS na taką osobę wyznaczono asystenta dyrektora ds. administracyjnych, o czym poinformowano MOPR w dniu 28.04.2020 r.

5. PPIS 27.04.2020 r. przekazał jednostkom organizacyjnym Powiatu Lubelskiego zalecenia dotyczące podjęcia działań o charakterze profilaktycznym oraz monitorowania stanu zdrowia wychowanków i pracowników Placówki. Zobowiązał podmioty do udzielenia informacji odnośnie: liczby podopiecznych, liczby miejsc w placówce, liczby osób zakażonych koronawirusem wśród wychowanków i pracowników, wdrażania procedur zapewniających ochronę przed zakażeniem koronawirusem, zapewnienia podopiecznym codziennej opieki medycznej. Ww.informację DM SOS przekazał PPIS 4.05.2020 r. Ponadto, zgodnie z wytycznymi zawartymi w ww. piśmie PPIS, w każdy poniedziałek (do dnia zakończenia kontroli NIK), Placówka przekazywała PPIS cotygodniową informację dot. liczby podopiecznych w Placówce oraz liczby osób z podejrzeniem lub zakażeniem koronawirusem..

Dyrektor Programu zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23.06.2020 r. umożliwił urlopowanie podopiecznych (do rodzin biologicznych i osób bliskich). W DM SOS nr 1 wykonywano zalecenia PPIS z dnia 15.10.2020 r., dotyczące codziennego składania raportów odnośnie liczby osób z potwierdzonym dodatnim wynikiem testu w kierunku SARS-CoV-2, liczby osób poddanych kwarantannie, liczby przebywających w izolacji oraz hospitalizowanych. Dodatkowo Placówka od 16.04.2020 r. przekazywała codzienne raporty z monitoringu do MOPR oraz cotygodniowe do UM Lublin (od 12.05.2020 r.).

Dyrektor Programu odnośnie do współpracy ze służbami sanitarnymi i z innymi podmiotami w okresie pandemii wyjaśnił, że wszyscy pracownicy współpracowali ze służbami sanitarnymi, MOPR, UM Lublin i LUW w okresie epidemii COVID-19 poprzez: regularne wysyłanie raportów o stanie zdrowia podopiecznych, prośby (telefoniczne, mailowe) o przeprowadzenie testów w kierunku Covid-19 w przypadkach wystąpienia objawów zakażenia; zgłaszanie na bieżąco (telefonicznie) potrzeb w zakresie środków ochrony osobistej i środków dezynfekujących.

(akta kontroli tom I str. 476-520)

3.3. W 2020 r. Placówka otrzymała z UM Lublin, za pośrednictwem MOPR, w ramach ogólnopolskiego projektu pn. „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19” (Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020⁵⁵) pomoc rzeczową na podstawie umów użyczenia dla DM SOS nr 1 i DM SOS nr 2 do 30.09.2025 r.:

- sprzęt audiowizualny⁵⁶: projektor (2148,81 zł) i aparat fotograficzny (1956,93 zł) o łącznej wartości 4105,74 zł,
- sprzęt komputerowy⁵⁷ (cztery notebooki wraz z oprzyrządowaniem i oprogramowaniem) o łącznej wartości 11 808 zł,

⁵⁵ Dalej: POWER.

⁵⁶ Umowa nr 60/MOPR/S-POW-WD/UE/2020 z dnia 27.11.2020 r.

⁵⁷ Umowa nr 61/MOPR/S-POW-WD/UE/2020 z dnia 27.11.2020 r.

- wyposażenie miejsca kwarantanny/izolacji dla dzieci z pieczy zastępczej⁵⁸ (dwie wersalki, dwie szafki nocne oraz biurko) o łącznej wartości 2191,60 zł,
- wyposażenie miejsca kwarantanny/izolacji dla dzieci z pieczy zastępczej⁵⁹ (łódzka) o wartości 2399 zł.

Ponadto w ramach ww. projektu Miasto Lublin przekazało DM SOS 20.10.2020 r. środki ochrony osobistej, w tym: 400 szt. maseczek, 2000 szt. rękawiczek i 40 litrów płynu dezynfekcyjnego oraz 30.11.2020 r. wyposażenie miejsca kwarantanny/izolacji: dwa komplety pościeli i cztery prześcieradła.

Otrzymane rzeczowe wsparcie odpowiadało zgłoszonym potrzebom przez DM SOS.

DM SOS otrzymał w dniach 5 i 18.11.2020 r. środki ochrony indywidualnej z zasobów Agencji Rezerw Materiałowych, przekazane przez LUW, tj.: maseczki jednorazowe – 1300 szt., gogle - 30 szt., przyłbice - 40 szt., płyn do dezynfekcji rąk i płyn do dezynfekcji powierzchni - 15 litrów.

Według wyjaśnień Dyrektora Programu nie zaistniała potrzeba zwiększania wydatków finansowych na zabezpieczenie dodatkowych zasobów kadrowych. Placówka nie zgłaszała takiej potrzeby do organu założycielskiego lub innych podmiotów. DM SOS nie ubiegał się o zwiększenie wydatków finansowych w związku z COVID-19 do innych podmiotów.

(akta kontroli tom I str. 476-481, 521-558)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W DM SOS wprowadzono i realizowano uregulowania wewnętrzne normujące zasady funkcjonowania Placówki w sytuacji epidemicznej oraz stosowano wskazówki i zalecenia otrzymywane od innych podmiotów.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Zatrudnianie pracowników i wolontariuszy po wcześniejszym udokumentowaniu spełnienia przez nich wymagań określonych przepisami prawa.
2. Prowadzenie arkuszy badań i obserwacji pedagogicznych dziecka.
3. Prowadzenie dla podopiecznych kart udziału w zajęciach psychologa i pedagoga.
4. W sporządzanych przez psychologa diagnozach psychofizycznych dziecka zawieranie wskazań dotyczących pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się

⁵⁸ Umowa nr 70/MOPR/S-POW-WD/UE/2020 z dnia 27.11.2020 r.

⁵⁹ Umowa nr 71/MOPR/S-POW-WD/UE/2020 z dnia 27.11.2020 r.

do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 29 października 2021 r.

Kontrolerzy:
Szczepan Olejnik
Główny specjalista kontroli państwowej

p.o. Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Szempruch

.....
Podpis

.....
Podpis

Jerzy Bielak
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis